

RAPORT DE BUNE PRACTICI ÎN MANAGEMENTUL ARIILOR PROTEJATE, CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI PUNEREA ÎN VALOARE A NATURII, CULTURII ȘI OAMENILOR

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Denumirea Proiectului:

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Finanțator:

Guvernul României și Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Perioada de implementare:

14.05.2019-13.05.2023

Beneficiar:

RNP Romsilva-Administrația Parcului Natural Porțile de Fier RA

Parteneri:

Universitatea din București

Activitate:

A.G.4.1. Realizare de schimburi informaționale de bune practici în protejarea elementelor naturale

Autori:

Ioan-Cristian Iojă, Mihai-Răzvan Niță, Diana-Andreea Onose, Andreea Niță

Grafice:

Mihai Răzvan Niță

Fotografii:

Ioan-Cristian Iojă, Mihai-Răzvan Niță, Andreea Niță, Diana-Andreea Onose, Gabriel Vânău

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Cuprins

Introducere	4
1.1. Obiectivele raportului	5
1.2. Metodologia de realizare a raportului	6
1.3. Definirea bunelor practici	7
1.4. Glosar de termeni	9
Capitol 2 - Rețeaua de arii naturale protejate din România	12
2.1. Categoriile de arii naturale protejate din România	12
2.2. Administrarea ariilor naturale protejate din România	13
2.3. Principalele provocări în administrarea ariilor naturale protejate din România	16
Capitol 3 – Integrarea principiilor durabilității în managementul ariilor naturale protejate	19
3.1. Abordarea durabilității în managementul ariilor naturale protejate	19
3.2. Criterii generale de analiză a durabilității activităților socio-economice în ariile naturale protejate	21
Capitol 4 - Bune practici pentru managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor	24
4.1. Bune practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate	24
4.1.1. Categoriile de bune practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate	24
4.1.2. Exemple de bune practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate	25
4.2. Bune practici pentru punerea în valoare a resurselor naturale în ariile naturale protejate	32
4.2.1. Categoriile de bune practici orientate spre punerea în valoare a resurselor naturale din ariile naturale protejate	32
4.2.2. Exemple de bune practici orientate spre punerea în valoare a resurselor naturale în ariile naturale protejate	33
4.3. Bune practici pentru punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate	35

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

4.3.1. Categorii de bune practici orientate spre punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate	35
4.3.2. Exemple de bune practici orientate spre punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate	37
4.4. Bune practici legate de managementul presiunilor și amenințărilor asupra geodiversității și biodiversității din ariile naturale protejate	46
4.4.1. Categorii de bune practici orientate spre managementul presiunilor și amenințărilor în ariile naturale protejate	46
4.4.2. Exemple de bune practici orientate spre managementul presiunilor și amenințărilor în ariile naturale protejate	47
4.5. Bune practici pentru managementul relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate	52
4.5.1. Categorii de bune practici orientate spre îmbunătățirea managementului relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate	52
4.5.2. Exemple de bune practici orientate spre îmbunătățirea managementului relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate	53
4.6. Bune practici pentru îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat de ariile naturale protejate	57
4.6.1. Categorii de bune practici orientate spre îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat de ariile naturale protejate	57
4.6.2. Exemple de bune practici orientate spre îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat de ariile naturale protejate	59
4.7. Bune practici legate de administrarea ariilor naturale protejate (inclusiv colaborarea cu alte instituții)	64
4.7.1. Categorii de bune practici orientate spre eficientizarea administrării ariilor naturale protejate	64
4.7.2. Exemple de bune practici orientate spre eficientizarea administrării ariilor naturale protejate	66
5. Concluzii	69
6. Bibliografie selectivă	73

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Introducere

Ariile naturale protejate reprezintă instrumentele cele mai eficiente de gestionare a teritoriului, care îmbină obiectivele orientate spre conservarea biodiversității, geodiversității și patrimoniului cultural cu cele de valorificare durabilă a resurselor naturale. În foarte multe situații, ele contribuie la asigurarea unui mediu sănătos pentru oameni, specii sălbatice și ecosisteme naturale, fiind esențiale pentru conservarea biodiversității și vitale pentru asigurarea bunăstării comunităților locale. Ele participă la furnizarea de resurse naturale pentru comunitățile locale (de exemplu, hrană, apă, lemn), la reducerea expunerii la hazarduri naturale, la îmbunătățirea calității aerului, apei și solului, la stocarea carbonului, recircularea nutrienților și atenuarea schimbărilor climatice (inclusiv a fenomenelor extreme), oferind o gamă largă de servicii culturale (recreere, agrement, identitate culturală, educație).

În funcție de tipul de management, ariile naturale protejate pot oferi condiții optime pentru turism, educație, cercetare științifică, dar și pentru utilizarea durabilă a resurselor naturale de către comunitățile locale prin silvicultură, pescuit și piscicultură, cultura plantelor, creșterea animalelor și alte activități socio-economice.

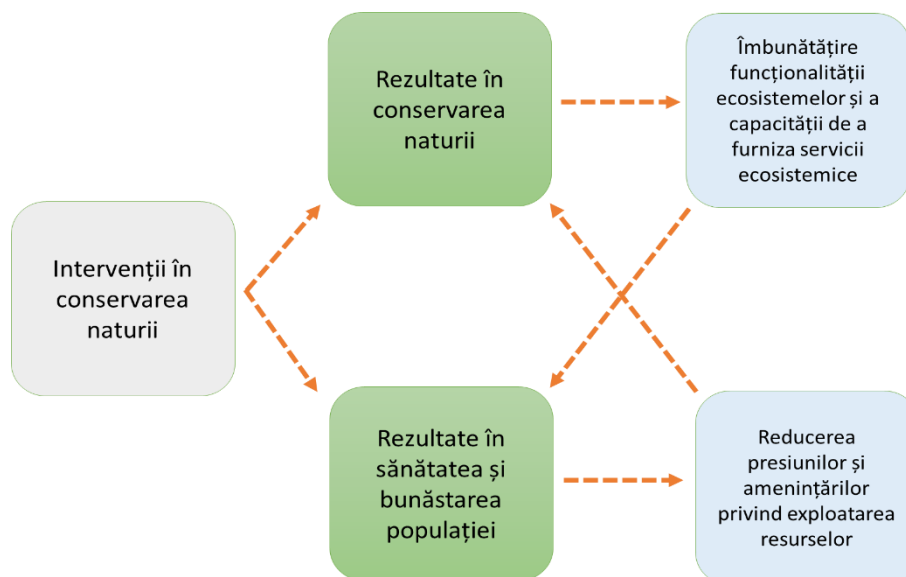

Fig. 1 – Model conceptual de obținere a impactului societal prin intervenții în conservarea naturii

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Ariile naturale protejate acoperă o pondere limitată din suprafața Terrei (circa 15% din suprafața uscatului și 10% din cel al zonelor marine teritoriale), însă au un impact în creștere asupra stării de conservare a speciilor și habitatelor naturale și asupra bunăstării comunităților umane. Ele pot fi teritoriile pe care se poate realiza reconcilierea dintre natură și societatea umană, ce presupune **înțelegerea și respectarea limitelor naturii**.

1.1. Obiectivele raportului

Elaborarea *Raportului de bune practici în managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor* este justificată prin necesitatea diseminării practicilor de succes între administrațiile ariilor naturale protejate care se confruntă cu provocări similare. Măsurile prin care se asigură managementul activ al biodiversității și biodiversității, precum și cele care vizează valorificarea durabilă a potențialului economic al ariilor naturale protejate din România trebuie să țină seama de respectarea limitelor naturii, a legislației, a drepturilor și specificităților comunităților locale.

Raportul de bune practici în managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor își propune să creeze un cadru de orientare a deciziilor, care:

- (a) să îmbunătățească managementul ariilor naturale protejate în beneficiul obiectivelor naturale și culturale protejate și al comunităților locale, cu respectarea capacității de suport a mediului;
- (b) să ofere exemple de bune practici pentru managementul eficient al ariilor naturale protejate;
- (c) să conștientizeze și să informeze factorii interesați cu privire la condițiile în care se pot desfășura activități în arii naturale protejate.
- (d) să reducă potențialul de apariție a conflictelor de mediu legate de managementul ariilor naturale protejate;
- (e) să reducă la minimum riscul de degradare a stării de conservare a speciilor și habitatelor naturale, precum și a celorlalte elemente de peisaj;
- (f) să evite pierderea viabilității comunităților locale prin epuizarea resurselor naturale, creșterea expunerii la riscuri naturale și antropice, amplificarea conflictelor ori acoperirea deficitară a resurselor esențiale necesare existenței;
- (g) să valorifice și promoveze modelele de bune practici existente deja la nivelul multor arii naturale protejate din România.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

1.2. Metodologia de realizare a raportului

Elaborarea *Raportului de bune practici în managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor* s-a realizat în cadrul proiectului *Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier*, cod SMIS 117515, contract de finanțare POIM nr. 249 /14.05.2019, cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020.

Metodologia utilizată pentru realizarea Raportului s-a bazat pe analiza detaliată a unor studii de caz din diferite arii naturale protejate la nivel global și național, care au oferit exemple de bune practici în gestionarea ariilor naturale protejate ce pot fi adaptate și în România. Au fost utilizate ghidurile existente elaborate de IUCN, precum și baze de date ale Comisiei Europene.

Pentru fiecare categorie de activități relevante a fost evaluată situația actuală din ariile naturale protejate din România, inclusiv din perspectiva modului în care acestea pot deveni presiuni și amenințări, au fost definite criteriile specifice pentru definirea durabilității fiecărui tip de activitate și au fost prezentate studii de caz relevante.

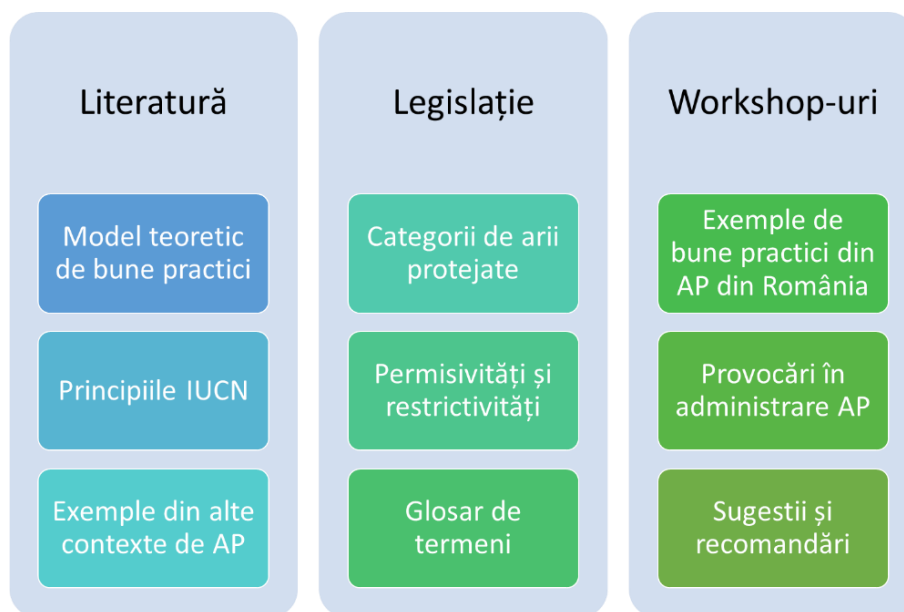

Fig. 2 – Principalele componente din cadrul general de elaborare a raportului

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

O etapă importantă în realizarea raportului a fost reprezentată de workshop-urile realizate în lunile iunie și septembrie 2022 în Parcul Natural Porțile de Fier (Divici și Dubova), la care au participat reprezentanți ai administrațiilor parcurilor naționale și naturale din România. Discuțiile derulate în cadrul acestor întâlniri au permis evidențierea unor bune practici, ce au fost utilizate în structurarea raportului.

Fig. 3 – Activități desfășurate în cadrul workshop-urilor de schimburi informaționale de bune practici în protejarea elementelor naturale

1.3. Definirea bunelor practici

Obiectivul principal al acestui Raport este identificarea și descrierea de bune practici relevante pentru îmbunătățirea procesului de administrare a ariilor naturale protejate din România.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Conform acestui raport, bunele practici integrează acele categorii de măsuri/soluții promovate într-o arie naturală protejată la nivel global sau din România, care prin modul în care a fost implementată a adus **beneficii** evidente biodiversității, geodiversității, elementelor de patrimoniu cultural și/sau comunităților umane din interiorul și proximitatea acesteia. Eventualele deservicii trebuie să fie cunoscute, astfel încât să fie gestionate ori asumate de la început de către toate părțile implicate. Bunele practici au **potențial de a fi transferate** și în alte arii naturale protejate, având un **nivel de sustenabilitate** care depășește cu mult investițiile realizate. Ele trebuie implementate apelând la resurse disponibile, care **nu dereglează bilanțul resurselor existente** la nivelul ariei naturale protejate, nici în planificarea, nici în implementarea, nici în întreținerea și nici în monitorizarea investiției. **Integrarea unei diversități cât mai largi de actori** (inclusiv cetățeni din comunitățile locale) trebuie să fie o componentă obligatorie a bunelor practici.

Conform OUG195/2007 (Guvernul României, 2007), cele mai bune practici trebuie corelate permanent și cu cele mai bune tehnici disponibile, care fac referire la stadiul de dezvoltare cel mai avansat și eficient înregistrat în dezvoltarea unei activități și a modurilor de exploatare, care demonstrează posibilitatea practică de a constitui referința pentru stabilirea valorilor limită de emisie în scopul prevenirii, iar în cazul în care acest fapt nu este posibil, pentru a reduce în ansamblu emisiile și impactul asupra mediului în întregul său:

- a) tehnicile se referă deopotrivă la tehnologia utilizată și modul în care instalația este proiectată, construită, întreținută, exploatată, precum și la scoaterea din funcțiune a acesteia și remedierea amplasamentului, potrivit legislației în vigoare;
- b) disponibile se referă la acele cerințe care au înregistrat un stadiu de dezvoltare ce permite aplicarea lor în sectorul industrial respectiv, în condiții economice și tehnice viabile, luându-se în considerare costurile și beneficiile, indiferent dacă aceste tehnici sunt sau nu utilizate ori realizate la nivel național, cu condiția ca aceste tehnici să fie accesibile operatorului;
- c) cele mai bune - se referă la cele mai eficiente tehnici pentru atingerea în ansamblu a unui nivel ridicat de protecție a mediului în întregul său.

Conform acestui Raport, au fost luate în calcul bune practici care sunt relevante pentru:

- *Planificare* (de exemplu, procese participative de elaborare a planurilor de management, integrarea obiectivelor ariei naturale protejate în alte politici sectoriale);
- *Reglementare* (de exemplu, stabilirea de reguli locale de construire ori de utilizare a resurselor naturale)
- *Implementare* (de exemplu prin măsuri care vizează îmbunătățirea calității infrastructurii, reducerea impactului asupra mediului, îmbunătățirea nivelului de informare)

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- *Monitorizarea și control* (de exemplu, promovarea de sisteme mai eficiente pentru controlul presiunilor, dezvoltarea de sisteme de monitorizare a biodiversității).

Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii definește bunele practici în cadrul managementul ariilor naturale protejate drept un set de principii și reguli cu caracter general, ce au caracter doar de îndrumare în ghidarea activităților de management, lăsând libertatea administratorilor ariilor protejate să selecteze măsurile care vor produce cele mai semnificative efecte în contextul particularităților ecologice, economice și sociale ale fiecărei tipologii de arii naturale protejate (Crofts et al., 2020).

1.4. Glosar de termeni

Pentru facilitarea înțelegerii conținutului acestui Raport, mai jos sunt definiți principalii termeni utilizați.

- *activități tradiționale* - activitățile de utilizare durabilă a resurselor naturale și specifice zonei respective de către comunitățile locale, care au stat la baza dezvoltării comunității de-a lungul timpului și nu afectează obiectivele de conservare a biodiversității (OUG57);
- *amenințare* - activitate cu potențial impact negativ asupra stării de conservare a speciilor/habitatelor de interes conservativ, care este preconizată să se deruleze în viitor.
- *arie naturală protejată* - zona terestră și/sau acvatică în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale (OUG57);
- *autoritate competentă pentru protecția mediului* - autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, Agenția Națională pentru Protecția Mediului sau, după caz, autoritățile publice teritoriale pentru protecția mediului, respectiv agențiile regionale pentru protecția mediului, agențiile județene pentru protecția mediului, Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării", precum și Garda Națională de Mediu și structurile subordonate acestora (OUG195);
- *biodiversitate* - variabilitatea organismelor din cadrul ecosistemelor terestre, marine, acvatice continentale și complexelor ecologice; aceasta include diversitatea intraspecifică, interspecifică și diversitatea ecosistemelor (OUG195)(Guvernul României, 2005);
- *capacitate de suport a mediului* – limita până la care mediul/resursele naturale își păstrează capacitatea de autoreglare (Cogălniceanu, 2007).

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- *cerințe de utilizare durabilă a terenului* - cerințele care trebuie îndeplinite pentru ca o activitate umană (cultura plantelor, pășunat, turism, exploatare forestieră, realizarea de construcții, etc.) să se poată desfășura într-o arie naturală protejată.
- *comunități locale* - comunitățile umane situate în interiorul sau în vecinătatea ariei naturale protejate și/sau care dețin proprietăți ori desfășoară diverse activități pe teritoriul sau în vecinătatea ariei naturale protejate (OUG57);
- *diversitatea bioculturală* – diversitatea formelor de viață prin toate formele de manifestare (biologică, culturală, lingvistică), care sunt inter relaționate și posibil au coevoluat cu complexe socioecologice, Include structuri sociale umane, sistemelor de credințe și strategii de adaptare la condițiile socioecologice (CBD).
- *echilibru ecologic* - ansamblul stărilor și interrelațiilor dintre elementele componente ale unui sistem ecologic, care asigură menținerea structurii, funcționarea și dinamica ideală a acestuia (OUG195);
- *ecoturism* - formă de turism în care principalul obiectiv este observarea și conștientizarea valorii naturii și a tradițiilor locale și care trebuie să îndeplinească următoarele condiții: (a) să contribuie la conservarea și protecția naturii; (b) să utilizeze resursele umane locale; (c) să aibă caracter educativ, respect pentru natură - conștientizarea turiștilor și a comunităților locale; (d) să aibă impact negativ nesemnificativ asupra mediului natural și socio-cultural (OUG195);
- *măsurile de atenuare* - măsuri care permit o activitate cu impact negativ asupra biodiversității, dar reduc impactul asupra sitului, luând în considerare modificări de scară, proiectare, locație, proces, etapizare, gestionare și / sau monitorizare a activității propuse (de exemplu, la construcția unui drum, o măsură de atenuare este construcția unui ecoduct pentru viața sălbatică) (USAID).
- *modalitate de administrare a ariei naturale protejate* - felul în care se asigură managementul unei arii naturale protejate, respectiv prin Agenția Națională pentru Aree Naturale Protejate și structurile de administrare special constituite (OUG57);
- *presiune* - activitate cu impact negativ asupra stării de conservare a speciilor/habitatelor de interes conservativ, ce se desfășoară în prezent, sau care s-a derulat în trecut, dar ale cărei efectele negative persistă.
- *reconstrucție ecologică* - refacerea ecosistemelor naturale fundamentale și menținerea sau refacerea ecosistemelor conform obiectivelor ariei naturale protejate (OUG57);

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- *resurse naturale* - totalitatea elementelor naturale ale mediului ce pot fi folosite în activitatea umană: resurse neregenerabile - minerale și combustibili fosili, regenerabile - apă, aer, sol, floră, fauna sălbatică, inclusiv cele inepuizabile - energie solară, eoliană, geotermală și a valurilor (OUG195);
- *servicii ecosistemice* - beneficiile pe care comunitățile umane le obțin din ecosistemele pe care le utilizează. Aceste pot fi de de producție, de de reglare și suport și culturale (MEA, 2005).
- *utilizare durabilă* - utilizarea componentelor diversitatii biologice într-un mod și ritm care să nu ducă la scăderea pe termen lung a diversitatii biologice, menținându-i astfel potențialul de a răspunde necesităților și aspirațiilor generațiilor prezente și viitoare (CDB).
- *zonare internă a ariilor naturale protejate* - definirea și delimitarea de zone în interiorul ariilor naturale protejate conform prevederilor prezentei ordonanțe de urgență și planurilor de management, în care se stabilesc măsuri speciale de management și se reglementează activitățile umane în conformitate cu obiectivele pentru care a fost desemnată aria naturală protejată (OUG57).

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Capitol 2 - Rețeaua de arii naturale protejate din România

2.1. Categoriile de arii naturale protejate din România

În 2022, rețeaua națională de arii naturale protejate reprezintă 24,4% din suprafața terestră a României (58225 km²) și 23,2% din suprafața maritimă (6866 Km²) (Tabel 1, Fig.3), fiind alcătuită din:

- 977 arii naturale protejate de interes național (5.85 % din teritoriul național), respectiv 32 rezervații științifice – categoria Ia IUCN (166,59 km², 0,07% din teritoriul național), 13 parcuri naționale – categoria II IUCN (3174,19 km², 1,63%), 916 monumente ale naturii și rezervații naturale – categoriile III și IV IUCN (2921,25 km², 1,22%) și 14 parcuri naturale – categoria V IUCN (7693,73 km², 3,23%).
- 225 arii naturale protejate de interes internațional, între care 1 rezervație a biosferei (7322 km²), 20 zone umede de interes internațional – situri Ramsar (17777 km²), 2 situri naturale ale patrimoniului natural universal (4009 km²) și 2 geoparcuri recunoscute de UNESCO (2062 km²).

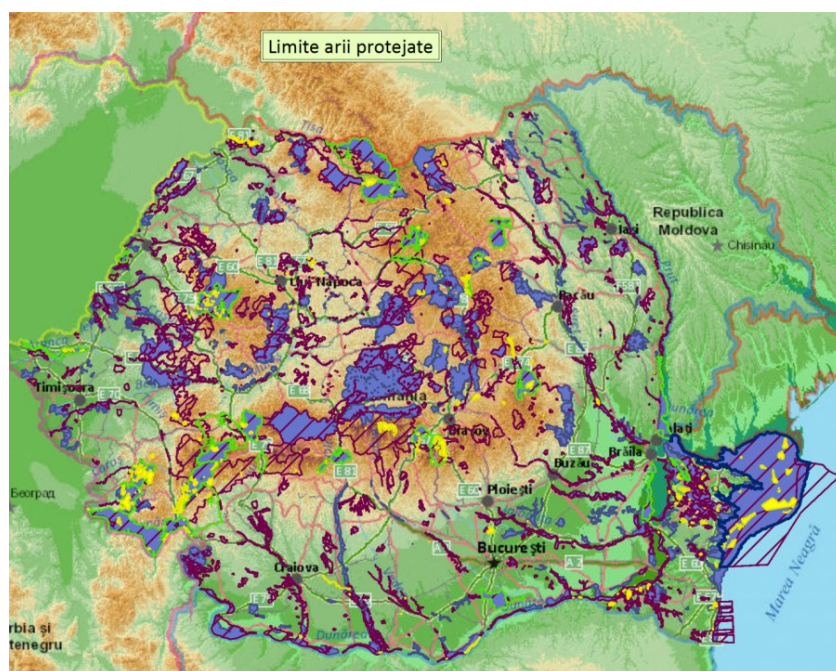

Fig. 4 – Distribuția Ariilor Naturale Protejate din România (conform ANANP, 2022)

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- 606 arii naturale protejate din rețeaua Natura 2000, acoperind 60576 km² (22,7% din suprafața terestră a României), din care 171 arii de protecție specială avifaunistică – SPA (38748 km², din care 37118 km² în domeniul terestru și 1630 km² în domeniul marin), 435 situri de importanță comunitară – SCI (46498 km², din care 40310 km² în domeniul terestru și 6188 km² în domeniul marin).

Tabel 1 – Categoriile de arii naturale protejate în România (după Stanciu et al, 2023)

	Număr	Suprafață (km ²)
Arii naturale protejate de interes internațional		
Situri Ramsar	20	17 777
Situri de patrimoniu natural	2	4 009
Rezervații ale biosferei	1	7 322
Situri Natura 2000		
SCI (terestru + marin)	435	40 310 + 6 188
SPA (terestru + marin)	171	37 118 + 1 630
Situri Natura 2000 în domeniul terestru		54 214
Situri Natura 2000 în domeniul marin		6 362
Arii naturale protejate de interes național		
Rezervații științifice	32	166
Parcuri naționale	13	3 174
Monumente al naturii și Rezervații naturale	916	2 921
Parcuri naturale	14	7 694

La acestea se adaugă ariile naturale protejate de interes local sau județean, declarate prin acte la nivelul autorităților publice locale ori județene.

2.2. Administrarea ariilor naturale protejate din România

Administrarea ariilor naturale protejate reprezintă ansamblul activităților promovate de către o instituție desemnate pentru atingerea obiectivelor de management stabilite prin desemnarea și planificarea ei. Obiectivele de management diferă de la o arie la alta, în funcție de nivelul de protecție în care se încadrează, dar și funcție de contextul biofizic și socioeconomic peste care se suprapun. Conform IUCN, obiectivele de management ale ariilor naturale protejate prioritizează diferite categorii de activități socio-economice, cele mai relevante fiind:

- cercetarea științifică;
- protecția zonelor sălbatice (zonelor fără intervenție umană);

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- protecția biodiversității genetice, a speciilor și a ecosistemelor;
- menținerea serviciilor ecosistemice;
- protecția caracteristicilor patrimoniului natural și cultural;
- încurajarea activităților de ecoturism și recreere;
- promovarea activităților de educație pentru mediu;
- utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- menținerea activităților culturale și tradiționale.

Obiectivele de management clarifică tipul de management general care este promovat în fiecare categorie de arie naturală protejată. Obiectivele de management ale ariilor naturale protejate de interes național sunt prezentate în Tabelul 2.

La acestea se adaugă siturile Natura 2000, care au un impact teritorial în creștere. Rețeaua ecologică Natura 2000 a fost creată pentru a menține și îmbunătăți starea de conservare a celor mai valoroase specii și habitate naturale din Europa, acesta fiind principalul obiectiv de management al siturilor Natura 2000. La înființarea rețelei Natura 2000, s-a recunoscut faptul că oamenii sunt părți integrante din natură, viața lor fiind strâns legată de aceasta. Peisajele culturale astfel create de-a lungul timpului și modul de viață al localnicilor sunt în sine obiective importante în rețeaua Natura 2000.

Modalitățile de administrare a ariilor naturale protejate din România se stabilesc avându-se în vedere categoria ariei protejate, complexitatea obiectivelor de management și disponibilitatea resurselor necesare pentru administrare. Prin urmare, cele mai complexe arii naturale protejate din România au nevoie de structuri de administrare legal constituite (rezervațiile biosferei, parcurile naționale, parcurile naturale și în funcție de mărime și complexitate geoparcurile, siturile patrimoniului natural universal, zonele umede de importanță internațională, siturile de importanță comunitară, ariile speciale de conservare, ariile de protecție specială avifaunistică). Altele pot fi administrate prin structuri de administrare simple ori preluate în custodie (rezervațiile științifice, rezervațiile naturale, monumentele naturii și în funcție de mărime și complexitate geoparcurile, siturile patrimoniului natural universal, zonele umede de importanță internațională, siturile de importanță comunitară, ariile speciale de conservare, ariile de protecție specială avifaunistică).

Măsuri active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Tabel 2. Obiectivele principale de management ale ariilor naturale protejate de interes național (prelucrare după Ghidul IUCN privind aplicarea categoriilor de management ale ariilor protejate)

Categorii de arii protejate de interes național	Obiective principale de management
<i>Rezervații științifice</i>	Conservarea biodiversității și geodiversității de valoare remarcabilă la nivel regional, național sau global, care nu sunt încă și nu prezintă riscul de a fi alterate de influența antropică. Monitorizarea proceselor ecologice cu grad de perturbare minim prin activități antropice.
<i>Parc național</i>	Conservarea biodiversității și geodiversității de valoare remarcabilă la nivel național, inclusiv a proceselor ecologice care asigură existența acestora. Promovarea activităților de ecoturism și recreere. Promovarea educației pentru mediu, bazată pe elementele de patrimoniu natural.
<i>Monument al naturii</i>	Protejarea caracteristicilor biofizice remarcabile (formațiuni geologice, geomorfologice, hidrologice ori biotice), precum și a biodiversității și a habitatelor asociate acestora.
<i>Rezervații naturale</i>	Conservarea biodiversității și geodiversității de valoare remarcabilă, inclusiv a proceselor ecologice care asigură existența acestora prin măsuri active de management.
<i>Parc natural</i>	Protejarea și menținerea peisajelor rezultate din îmbinarea armonioasă a proceselor naturale cu cele socio-economice Conservarea patrimoniului natural și cultural asociat peisajelor, creat prin practici tradiționale de management. Promovarea activităților de ecoturism și recreere. Promovarea educației pentru mediu, bazată pe elementele de patrimoniu natural.

Responsabilitatea pentru administrarea ariilor naturale protejate revine:

- Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate, pentru ariile naturale protejate, declarate prin lege, prin hotărâre a Guvernului sau prin ordin al conducătorului Autorității Publice Centrale pentru Protecția Mediului, Apelor și Pădurilor (prin structurile sale teritoriale sau prin structuri de administrare cu custozi, aflați în relație contractuală cu Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate);

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- Administrației Rezervației Biosferei "Delta Dunării" pentru Rezervația Biosferei "Delta Dunării";
- Autorităților administrației publice locale, pentru ariile naturale protejate, declarate prin hotărâri ale acestora.

Dincolo de obiectivele de management, administrarea ariilor naturale protejate din România se realizează conform prevederilor legislației din domeniu, a planurilor de management și a regulamentelor ariei naturale protejate.

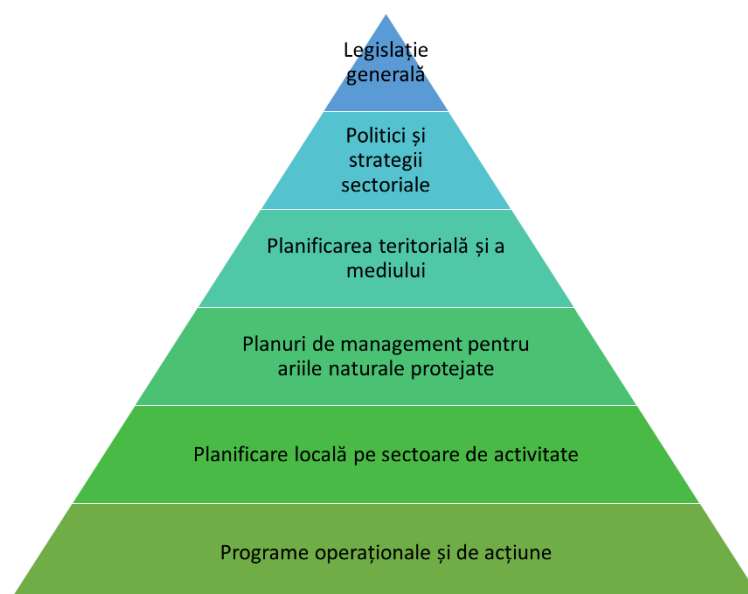

Fig. 5 - Ierarhia reglementărilor utilizabile în administrarea ariilor naturale protejate din România

2.3. Principalele provocări în administrarea ariilor naturale protejate din România

În ultimele decenii, presiunea asupra ariilor naturale protejate în România a crescut rapid, în mare parte ca urmare a dezvoltării economice și a schimbărilor în proprietatea asupra terenurilor. Presiunile cele mai importante au fost relaționate cu intensificarea agriculturii, abandonarea pășunatului în unele regiuni, managementul inadecvat al pădurilor, creșterea urbanizării și a infrastructurii, promovarea de proiecte inadecvate de energie regenerabilă, vânătoarea și pescuitul nedurabile și creșterea turismului necontrolat în zonele naturale (Stanciu

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

et al, 2023). Alături de aceste presiuni, biodiversitatea din România se confruntă cu amenințări asociate cu speciile alogene invazive, schimbărilor climatice și poluare.

Factorii economici, precum și tendințele sociale, au afectat în mod special utilizarea terenurilor și practicile de gestionare a terenurilor, determinând extinderea și intensificarea terenurilor arabile în multe zone. De exemplu, agricultura a devenit din ce în ce mai extinsă și mai intensivă în vestul Transilvaniei și sudul României, pe fondul extinderii marilor ferme agricole. De semnalat este diminuarea suprafeței pajiștilor gestionate prin metode prietenoase, care a contribuit la afectarea semnificativă a stării de conservare a habitatelor de pajiște de interes conservativ. Acest lucru a fost determinat și de faptul că Agenția de Plăți și Intervenții în Agricultură a interpretat greșit condițiile de plată și a cerut fermierilor să îndepărteze arborii și arbuști de pe terenul lor pentru ca aceștia să primească plățile directe. În același timp, utilizarea necorespunzătoare a finanțării de la stat pentru creșterea animalelor, combinată cu lipsa unei guvernări eficiente a pajiștilor, a condus la o creștere semnificativă a creșterii ovinelor, înlocuind creșterea tradițională a bovinelor în multe zone, cu efecte negative semnificative asupra pajiștilor seminaturale. Nu trebuie neglijat nici impactul abandonului practicilor agricole asupra pajiștilor (de exemplu, renunțarea la activitățile de pășunat).

Un alt factor important a fost schimbarea majoră a dreptului de proprietate asupra terenurilor în urma procesului de restituire a terenurilor inițiat în 1991. Majoritatea terenurilor agricole sunt acum în proprietate privată a persoanelor fizice și a diferitelor persoane juridice (74%), în timp ce cea mai mare parte a terenurilor forestiere rămâne în proprietate de către stat (48%) și autoritățile publice (16%). Proprietatea terenurilor a influențat semnificativ intensitatea exploatării forestiere, pierderea pădurilor mature din cauza exploatării forestiere legale și ilegale fiind larg întâlnită pe terenurile în proprietate privată.

Zonele umede și râurile au fost supuse unor presiuni serioase din cauza producției de hidroenergie, a pescuitului și a pisciculturii, deversărilor de apă uzată sau a utilizării directe a apei. Principalele cauze ale scăderii populațiilor de pești sunt legate de degradarea habitatelor, din cauza dezvoltării infrastructurii pe râuri și a exploatării nedurabile din ultimele decenii. Politicile naționale de prevenire a inundațiilor au promovat, de asemenea, extracția comercială a nisipului și pietrișului din albiile râurilor, dăunând semnificativ ecosistemelor acvatice.

Prioritizarea intereselor economice în defavoarea acelor care țin de conservare contribuie la menținerea unor presiuni ridicate, uneori latente, la nivelul ariilor naturale protejate. Un exemplu, sunt activitățile miniere pentru extracția calcarului (de exemplu Buila-Vânturarița) și

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

granitului (de exemplu, Munții Măcin). De asemenea, în domeniul turismului au fost promovate programe naționale pentru investiții în turism fără evaluări prealabile ale impactului potențial al acestora asupra ariilor naturale protejate (de exemplu, pârtii de schi). Remarcabile sunt și investițiile din domeniul transporturilor, acolo unde integrarea aspectelor relevante pentru minimizarea impactului asupra biodiversității, precum și compensarea impacturilor negative legate de realizarea rețelei de autostrăzi sunt în mare parte neglijate.

Schimbările politice trebuie, de asemenea, considerate ca factori majori care au influențat administrarea ariilor naturale protejate din România, unele decizii având un impact ridicat asupra conservării biodiversității și gestionării ariilor protejate. De exemplu, prioritizarea intereselor economice cu luarea în considerare într-un mod inadecvat a cerințelor de conservare a biodiversității în multe domenii (de exemplu, vânătoare, silvicultură, agricultură, urbanizare și minerit), deciziile întârziate legate de ariile protejate (de exemplu, aprobările planului de management) și refuzul permanent de a alocă stat fondurile pentru managementul ariilor protejate au fost și sunt toate puternic influențate de situația politică.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Capitol 3 – Integrarea principiilor durabilității în managementul ariilor naturale protejate

3.1. Abordarea durabilității în managementul ariilor naturale protejate

Administrarea ariilor naturale protejate din România este influențată de: (i) legislația națională din domeniul protecției mediului și al ariilor naturale protejate (în special OUG 57/2007); (ii) tipul și importanța ariei naturale protejate și obiectivele de management asumate; (iii) prevederile planurilor de management și regulamentelor ariilor naturale protejate, incluzând eventuala zonare a acesteia; (iv) starea de conservare a speciilor și habitatelor de interes conservativ; (v) nivelul presiunilor și amenințărilor; (vi) prioritățile de dezvoltare stabilite de instituții publice, comunități locale sau agenți economici.

Conform art. 21(4), OUG 57/2007 cu modificările și completările ulterioare, respectarea măsurilor prevăzute în planurile de management ale ariilor naturale protejate este obligatorie pentru administratorii ariilor naturale protejate, pentru autoritățile care reglementează activități pe teritoriul ariilor naturale protejate, precum și pentru persoanele fizice și juridice care dețin sau care administrează terenuri și alte bunuri și/sau care desfășoară activități în perimetrul și în vecinătatea ariei naturale protejate.

Menținerea ecosistemelor naturale, seminaturale și antropice și a serviciilor ecosistemice asociate acestora depinde de asigurarea condițiilor optime pentru desfășurarea proceselor de evoluție, de păstrarea stării de echilibru dinamic și a capacității de regenerare, ce au la bază procese naturale, antropice și/sau hibride. Acest lucru trebuie realizat prin procesul de administrare a ariilor naturale protejate.

În ariile naturale protejate, administrarea durabilă trebuie să se considere:

- *Prioritizarea asigurării integrității ecologice a ecosistemelor naturale*, care înseamnă considerarea ca intangibile sau cu nivel de tangibilitate redus a proceselor ecologice cheie și a resurselor cheie din ecosistemele naturale cu protecție strictă și integrală;
- *Rolul ecosistemelor naturale în construirea rezilienței la riscurile de mediu* (inclusiv schimbări climatice) la scară regională și națională. Ariile naturale protejate trebuie considerate o piesă cheie în asigurarea rezilienței la numeroase riscuri naturale nu numai la scară locală, ci și regională. Astfel, în evaluarea impactului activităților economice asupra mediului trebuie să se ia

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

În considerare și efectul conjugat asupra societății umane, implicit cel legat de pierderea rezilienței.

- *Menținerea nivelului de utilizare a resurselor naturale sub capacitatea de suport a ecosistemelor naturale.* Aceasta presupune valorificarea economică a potențialului economic doar pe baza unor studii detaliate de specialitate, care să prezinte informații relevante și pe o perioadă de monitorizare suficient referitoare la starea resursei naturale vizată pentru utilizare economică, factorii care-i influențează dinamica (inclusiv factori de presiune), capacitatea de autogenerare, consumatorii principali ai resursei din ecosistemul natural și nivelul disponibil pentru exploatare pe o unitate de timp. Aceste studii trebuie să stea la baza stabilirii cotelor de exploatare a resurselor naturale în ariile naturale protejate, indiferent de categoria de management. Procesului de luare a deciziei trebuie să se bazeze pe date validate științific, rezultate din sisteme de monitorizare recunoscute și suficiente pentru susținerea deciziei.
- *Nevoile de bază și aspirațiile comunităților umane din aria naturală protejată trebuie considerate în procesul de management.* Administrarea ariilor naturale protejate trebuie să aducă beneficii sociale și economice comunităților umane din interiorul și proximitatea acestora. Asigurarea nevoilor de bază ale comunităților umane cu teritorii în aria naturală protejată trebuie identificată și evaluată în planurile de urbanism ale unităților administrativ teritoriale și să țină cont de menținerea echilibrelor naturale, fiind necesar să reprezintă o componentă esențială a managementului ariei naturale protejate.
- *Respectarea legislației existente și eliminarea utilizării excepțiilor pentru situații care nu sunt justificate de beneficiile sociale și economice.* Respectarea legislației din domeniul ariilor naturale protejate trebuie să devină o practică și pentru gestionarii de resurse naturale și instituțiile implicate în managementul teritorial.
- *Amplificarea responsabilității aplicării legislației de mediu și a măsurilor de conservare pornind de la proprietarii de terenuri, titularii de activități economice și autorități publice.* Asigurarea valorificării durabile a potențialului economic al ariilor naturale protejate presupune asumarea acestei ținte de către toți actorii implicați în procesul de planificare, avizare, control, implementare și management al activităților socio-economice. Aceasta presupune onestitate în asumarea și respectarea regulilor stabilite prin legislație sau asumate prin procesele de avizare, dar și o necesitate a creșterii a rigorii în procesele de avizare a activităților economice (inclusiv a evaluării adecvate a efectelor potențiale asupra ariei naturale protejate). Respectarea/nerespectarea regulilor din trecut trebuie să reprezinte o parte esențială în deciziile din viitor.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- *Activitățile de restaurare ecologică sunt mult mai costisitoare decât cele de prevenire.* Activitățile economice în ariile naturale protejate nu trebuie să genereze distrugerea sau degradarea habitatelor și nici perturbări ale speciilor pentru care au fost desemnate ariile respective. Avizarea negativă a planurilor, proiectelor și activităților ce vor conduce la degradarea unor ecosisteme naturale trebuie să devină o practică curentă, atunci când beneficiile sociale și economice obținute nu susțin investiția, iar compensarea pierderilor suferite de ecosistemele naturale nu se poate realiza. Astfel, activitățile care au impactul cel mai redus asupra mediului trebuie prioritizate în defavoarea acelorora cu impact foarte ridicat.
- *Avizarea planurilor, proiectelor și activităților trebuie să considere contextul local, regional și național.* Ecosistemele naturale și seminaturale reacționează diferit la presiuni și amenințări, astfel că fiecare proces de avizare al activităților economice trebuie să fie unic și nu o replicare a unui proces anterior, considerat reprezentativ.

3.2. Criterii generale de analiză a durabilității activităților socio-economice în ariile naturale protejate

Durabilitatea activităților din ariile naturale protejate din România trebuie evaluată ținând cont de următoarele criterii generale:

- *Importanța ariei naturale protejate în rețeaua națională în care este propusă activitatea.* Ariile naturale protejate cu rol cheie în rețeaua națională de arii naturale protejate vor trebui orientate prioritar către activitățile de conservare. Nivelul de importanță al ariilor naturale protejate este stabilit pe baza: (a) rarității, unicității și reprezentativității speciilor și habitatelor naturale conservate în cadrul ariei naturale protejate, (b) rolului ariei naturale protejate în rețeaua națională (periferic, central, hub).
- *Impactul asupra mediului al activității.* Trebuie considerate, cu prioritate, luând în calcul intensitatea și magnitudinea: (a) impactul asupra stării de conservare a speciilor și habitatelor de interes conservativ, (b) impactul asupra resurselor naturale cheie pentru ecosistemele naturale din aria naturală protejată și din afara acesteia; (c) riscul de depășire a capacității de regenerare a resurselor naturale și implicit de pierdere a resursei la nivel local; (d) riscul de pierdere a serviciilor ecosistemice furnizate comunităților umane la nivel local și regional; (e) caracterul difuz al impactelor; (f) potențialul de activare al unor proiecte.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- *Necesitatea și oportunitatea socială și economică a activităților economice.* Se încurajează dezvoltarea activităților sociale și economice, care: (a) aduc beneficii pe termen mediu și lung la nivel comunităților locale din ariile naturale protejate, (b) îmbunătățesc accesibilitatea și calitatea unor infrastructuri de importanță națională și europeană; (c) se încadrează în categoria activităților tradiționale pentru zonele respective. Necesitatea și oportunitatea socială și economică trebuie susținută de o analiză cost-beneficiu, care să integreze clar serviciile ecosistemice afectate/pierdute și beneficiile aduse de activitatea economică, prioritar fiind numărul de locuri de muncă create pentru membrii comunității locale, numărul de poziții de leadership create pentru membrii comunității locale, profitul anual al comunității locale din funcționarea activității economice.

Fig. 6 – Model conceptual de integrare a componentelor privind conservarea mediului cu activitățile socio-economice pentru atingerea sustenabilității acestora

- *Capacitatea de control a activităților economice de către instituțiile responsabile.* Autoritățile publice trebuie să-și evalueze capacitatea de a monitoriza potențialele impacte asupra mediului pe termen scurt, mediu și lung și mai ales de a impune promovarea unor măsuri de reducere a impactului asupra mediului, inclusiv în cazul apariției unor informații noi, necunoscute la data inițierii activităților. Trebuie luate în calcul: (a) istoricul agentului economic din perspectiva respectării obligațiilor și cerințelor de mediu asumate pentru alte planuri, proiecte și activități, (b) dimensiunea agentului economic; (c) profilul de activitate al companiei.
- *Potențialul de compensare a impactului.* Pierderile înregistrate la nivelul elementelor de interes conservativ din ariile naturale protejate trebuie compensate proporțional prin acțiuni de

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

refacere sau extindere a acelorași habitate sau a unor habitate similare în proximitatea ariei naturale protejate, fără a afecta conectivitatea rețelei Natura 2000. Acțiunile de refacere trebuie realizate concomitent cu proiectul/activitatea.

- *Relaționarea cu planurile sectoriale.* Vor fi avizate cu prioritate activități care sunt promovate conform unor documente de planificare (amenajamente silvice, amenajamente pastorale, planuri de amenajare a teritoriului și de urbanism, planuri de management bazinal, etc.).
- *Opinia publicului.* În promovarea activităților economice se va lua în considerare cu prioritate de opinia membrilor comunității locale. Pentru activități cu proiecție importantă la nivel local se încurajează utilizarea unor forme de consultare pe scară largă a populației (de exemplu, referendumuri)

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Capitol 4 - Bune practici pentru managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor

4.1. Bune practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate

Menținerea și/sau îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor de interes conservativ, precum și a elementelor de geodiversitate presupune promovarea de măsuri de conservare pasive ori active, care trebuie adaptate atât contextului biofizic, cât și celui socio-economic.

4.1.1. Categorii de bune practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate

Bunele practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate sunt orientate spre asigurarea unei stări de conservare favorabile pentru habitatele și speciile de interes conservativ. Aceasta poate fi realizată prin:

- îmbunătățirea modului de planificare a activităților de conservare prin:
 - i. trasarea corectă a limitelor ariilor naturale protejate,
 - ii. zonarea adecvată a ariilor naturale protejate,
 - iii. trasarea de coridoare ecologice,
 - iv. delimitarea de zone de protecție permanentă sau temporară pentru anumite specii ori habitate.
- dezvoltarea de activități de monitorizare sistematică a speciilor și habitatelor din ariile naturale protejate;
- controlul populațiilor unor specii considerate generatoare de dezechilibre la nivelul ecosistemelor naturale ori de conflicte cu comunitățile umane;
- reintroducerea de specii extinse local ori național;
- promovarea de activități de repopulare la speciile care au populații reduse;
- realizarea de activități de reconstrucție ecologică a habitatelor speciilor;
- amenajarea de infrastructuri-suport care facilitează dezvoltarea speciilor de floră și faună sălbatică (de exemplu, infrastructuri de hrănire, adăposturi, cuiburi, centre de reabilitare).

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

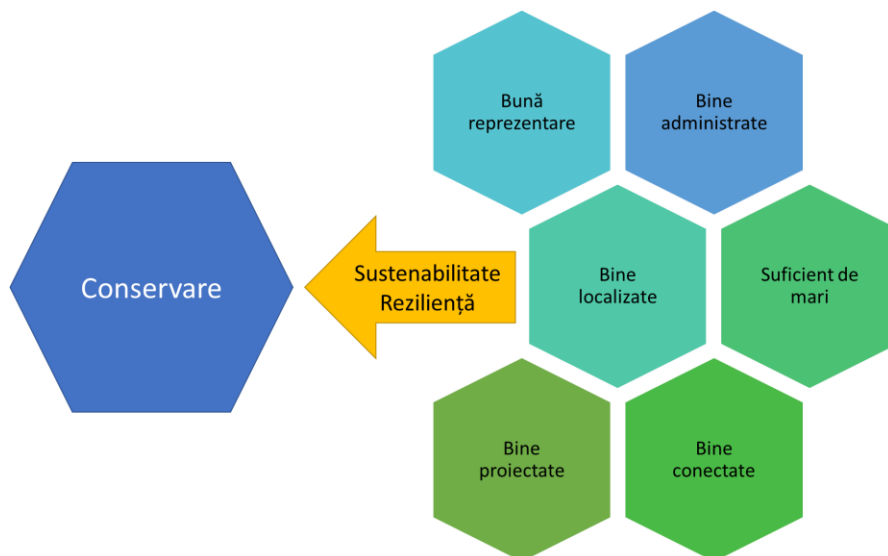

Fig. 7 – Provocările multidimensionale ale îmbunătățirii nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate (Rodrigues & Cazalis, 2020)

4.1.2. Exemple de bune practici orientate spre menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului din ariile naturale protejate

Stabilirea clară a limitelor și zonarea ariilor naturale protejate în Parcul Național Abruzzo (Italia)

Stabilirea clară a limitelor, inclusiv a zonelor funcționale, reprezintă aspecte cheie în managementul ariilor naturale protejate. Un exemplu de succes este considerat cel al Parcului Național Abruzzo, Latium și Molise, care are o suprafață de 49600 ha și include habitate forestiere, habitate de pajiște alpină și numeroase specii de plante și animale foarte valoroase din punct de vedere conservativ. Parcul a fost creat în anii 1920 pe o suprafață de circa 500 ha și s-a extins constant de-a lungul anilor până la dimensiunea actuală. În anii 1960 au apărut primele probleme, cauzate de numeroasele proiecte de dezvoltare promovate în zonă, atunci apărând ideea zonării Parcului. De atunci s-a conștientizat că pentru menținerea habitatelor și speciilor de interes conservativ este importantă și existența unor activități antropice (de exemplu, pășunatul). Zonarea s-a realizat printr-un acord cu autoritățile locale, aceasta intrând în vigoare în 1986. Acordul semnat cu autoritățile locale oferea Parcului posibilitatea de a anula zonarea convenită și de a o înlocui cu reguli mai stricte, dacă era necesar.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

S-au delimitat patru zone:

- Zona A. Zona de protecție strictă (în prezent 6,9% pe suprafață). Toată zona este deținută sau închiriată de Parc, care are în proprietate doar 600 ha. Închirierea de la comunitățile sătești are avantajul că satele devin apoi aliate în încurajarea guvernului central pentru a finanța Parcul. În prezent chiria plătită satelor locale este de cca. 500.000 euro pe an. În Zona A, accesul este permis doar printr-un permis, mai ales pentru cercetare științifică. Turisții trebuie să meargă cu un ghid, sunt limitați la trasee delimitate, iar numărul este limitat.
- Zona B. Zona de conservare durabilă (83,8%). Aceasta constă în principal din păduri de fag și pajiști. În această zonă, Parcul permite continuarea activităților tradiționale, cum ar fi colectarea lemnului pentru încălzire și meșteșuguri, colectarea trufelor și a altor produse naturale, însă cu menționarea locurilor și cotelor de extracție.
- Zona C. Peisaj protejat (8,5%). În jurul satelor se află terenuri agricole, gestionate prin modalități tradiționale.
- Zona D. Zona de dezvoltare (0,8%) Aceasta este zona celor șapte sate din Parc. În această zonă, influența Parcului este foarte redusă.

În exteriorul Parcului există o zonă tampon care are o suprafață de peste 60.000 ha, care se speră ca va fi integrată în viitor în Parc. În această zonă, Parcul poate interveni în limitarea unor activități antropice ce pot afecta stabilitatea speciilor.

Proiectele guvernamentale pentru Parc oferă locuri de muncă pentru aproape 600 de localnici (6000-7000 locuitori populația totală), un număr considerabil într-o regiune montană izolată, generând sprijin local pentru Parc. Parcul este susținut din fonduri guvernamentale ce se ridică la circa 15 milioane EUR (restaurarea clădirilor de patrimoniu, îmbunătățirea infrastructurii de transport, funcționarea Muzeului lupului din Civitella Alfedena, Muzeul ursului din Villavallelonga și altor puncte de informare). Aceasta este fără îndoială și rezultatul zonării. Fără zonare, Parcul ar fi avut astăzi doar câteva mii de hectare de pădure strict protejată și ar fi fost lipsit de legăturile dinamice cu zonele înconjurătoare.

Chiar și așa, Parcul trebuie să facă față la numeroase procese deschise de persoane fizice sau juridice, nefiind deloc ușor de gestionat presiunea exercitată de factorii externi. Aceasta înseamnă o bază legislativă puternică, în mod ideal un angajament național, așa cum este exprimat prin legislația parcurilor naționale; acest lucru este esențial pentru a oferi independență față de presiunile locale.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Deși putea fi mult mai eficient, procesul de corectare a limitelor ariilor naturale protejate din România, finalizat prin actualizarea *Listei consolidate a ariilor naturale protejate din România* și a *Planului de amenajare a teritoriului național secțiunea a III-a - zone protejate*, zone naturale poate fi considerată o bună practică. Deși a lăsat nerezolvate erori de delimitare a ariilor naturale protejate, demersul a reușit să realizeze corelarea eforturilor de conservare a biodiversității cu cele de amenajare a teritoriului.

În cadrul celor două workshopuri au fost evidențiate mai multe bune practici care se înscriu în logica prezentată anterior:

- Demersul Parcului Natural Porțile de Fier de a rezolva diferențele legate de delimitarea zonelor de protecție integrală este de asemenea o bună practică. Externalizarea serviciilor de analiză a oportunității schimbării limitelor zonelor de protecție integrală din Parcul Natural Porțile de Fier a contribuit la înghețarea conflictelor generate de restricțiile impuse în aceste zone.

- Tot în cazul Parcului Natural Porțile de Fier, negocierea limitelor zonelor de dezvoltare durabilă și de management durabil cu reprezentanții tuturor unităților administrativ-teritoriale, finalizată prin acorduri comune semnate de ambele părți, reprezintă o bună practică ce poate întări poziția ariilor naturale protejate.

- În Parcul Național Piatra Craiului s-a reușit extinderea cu 315 ha a zonei de protecție strictă, printr-un acord semnat cu Regia Națională a Pădurilor.

Lecții de învățat: delimitarea clară a ariilor naturale protejate și a zonelor funcționale trebuie acompaniată de un suport consistent din partea instituțiilor statului pentru respectarea regulilor stabilite în ariile naturale protejate și de o aplicare consecventă a acestora de către Administrație și instituțiile din teritoriu.

Monitorizarea biodiversității în ariile naturale protejate în Parcul Național Bialowieza (Polonia)

„Pădurea naturală a Europei” Bialowieza se întinde pe 62.500 ha în Polonia și 87.500 ha în Belarus, fiind alcătuită aproape în întregime din păduri de foioase și conifere. Acesta găzduiește ultima populație de zimbri europeni, precum și prădători precum râsul și lupul. Protejat mai întâi ca un teren de vânătoare regal și țarist, a fost ferit de exploatarea forestieră pe scară largă în primul război mondial și strict protejat din 1921. O parte din aceasta este integrată în Parcul național Bialowieza din Polonia (10.502 ha, cu o zonă strict protejată de 4.747 ha) și în Parcul

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Național Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Național de Stat „Byelavezhskaya Pushcha” (15000 ha). Doar o mică parte din zona centrală este deschisă turiștilor, accesul fiind permis doar acompaniați de ghizi. Mai puțin de 20% din cei 125.000 de vizitatori ai Parcului intră efectiv în pădure, traversând o pajiște încântătoare de flori înainte de a intra prin celebra poartă de lemn.

Un program major de cercetare și monitorizare științifică, datând de 50 de ani oferă informații utile științei și managementului parcurilor. Cea mai mare parte a activității științifice și de monitorizare a Parcului este realizată de institute de cercetare independente. Bialowieza a fost atractivă pentru oamenii de știință de peste 150 de ani, iar motivația pentru crearea Parcului a fost științifică, nu turistică. Cercetările în Parc sunt supravegheate de Consiliul Științific al Parcului Național Bialowieza. Toți cercetătorii, inclusiv institutele de cercetare, trebuie să solicite permise de la autoritatea parcului pentru a lucra acolo.

În general, omul de știință trebuie să convingă autoritatea parcului că cercetarea nu va dăuna protecției pădurii, nu necesită o cantitate mare de mostre, cum ar fi materialul vegetal, pentru a fi îndepărtate din pădure și nu ar putea fi făcută în altă parte. Autoritatea adoptă o linie foarte conservatoare cu privire la perturbările care ar putea fi cauzate pădurii; de exemplu, recent a interzis noile instrumente meteorologice în pădure din cauza necesității instalării unui cablu. În prezent, aproximativ 65 de proiecte de cercetare sunt autorizate în fiecare an, dintre care 18 sunt pe termen lung. Sunt trei institute de cercetare asociate cu Parcul, care realizează cercetări pe termen lung:

- *Stația Geobotanica Bialowieza a Universității din Varșovia*. De aproximativ 50 de ani, Stația Geobotanica se ocupă de studiul comunităților de plante în principal de dinamica vegetației și a populației plantelor. Cel mai important experiment datează din 1936 și continuă și astăzi. Aceasta vizează observarea modificării compoziției speciilor și structurii arboretelor. Stația are aproximativ 180 de parcele permanente în pădure, nu doar în Parcul Național, iar 12 dintre ele sunt monitorizate la fiecare cinci ani.

- *Institutul de Cercetări Silvice Bialowieza*. Acest institut a fost dezvoltat în cadrul Parcului Național, în anii 1930. El desfășoară o gamă largă de programe de monitorizare, cu accent pe aspectele chimice ale mediului, în special pe poluare, modificări ale populației speciilor și entomologie. Cercetările au permis o cunoaștere detaliată a încărcăturilor de poluare din pădure. Institutul monitorizează bio-indicatorii în 30 de locuri diferite, folosind licheni, ace de pin silvestru, frunze de afin și mușchi *Sphagnum*.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- *Institutul de Cercetare a Mamiferelor*, Bialowieza face parte din Academia Poloneză de Științe, are o istorie de aproape 200 de ani de activități științifice și o lungă tradiție în studiul zimbrilor, mamiferelor mici, carnivorelor și păsărilor de pradă. Zimbrul este un element central al cercetărilor, fiind vizate atât inventarul permanent al populației acestei specii, cât și analiza comportamentului.

Acest timp de cercetări pe termen lung sun deficitare în ariile naturale protejate din România, cu toate că ar exista aspecte ce ar prezenta un interes deosebit. În schimb, în majoritatea ariilor naturale protejate s-au realizat monitorizări ale biodiversității, care au generat date valoroase pentru managementul ariilor naturale protejate. De interes, sunt monitorizările realizate cu instrumente moderne (radiolocație, colare, etc.) asupra populațiilor de carnivore mari în Parcul Național Piatra Craiului ori Parcul Natural Putna-Vrancea, ale zimbrului din Parcul Natural Vânători-Neamț, ale păsărilor acvatice din Parcul Natural Porțile de Fier ori insectelor din Parcul Natural Putna-Vrancea.

Pot fi considerate ca bune practici orientate spre promovarea de cercetări sistematice în ariile naturale protejate organizarea și operaționalizarea Centrului pentru Monitorizarea și Reabilitarea Carnivorelor Mari (CMRC) de la Lepșa și a Centrului pentru Monitorizarea Habitatelor și Speciilor de la Eșelnița.

Lecții de învățat: activitățile de cercetare științifică trebuie să asigure suport pentru deciziile Administrațiilor ariilor naturale protejate, dar și rezultate relevante care să ajute la îmbunătățirea cunoașterii proceselor ecologice rezultate din monitorizări punctuale și de lungă durată.

Reintroducerea lupului în Parcul Național Yellowstone (SUA)

Încă din anii 1800, expansiunea coloniștilor spre vest a condus la reducerea semnificativă a habitatelor ocupate de lupul cenușiu. Aceasta a condus la creșterea numărului de conflicte cu crescătorii de animale domestice. Chiar dacă declararea Parcului Natural Yellowstone în 1872 avea menirea „să prevină distrugerea intenționată a elementelor de fauna sălbatică”, între 1914 și 1926, cel puțin 136 de lupi au fost uciși în Parcul Natural Yellowstone. În anii 1940, haitele de lupi erau rareori raportate în acest spațiu, iar un studiu intensiv din anii 1970 nu a găsit nicio dovadă a prezenței lupului în Yellowstone.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

În 1973 apare *Legea privind speciile pe cale de dispariție*, prin care apare obligația de a restaura populațiile speciilor pe cale de dispariție și implicit a acelor care au fost eliminate antropice. Până în 1978, toate subspeciile de lup erau pe lista federală a speciilor pe cale de dispariție.

Politica Serviciului Parcurilor Naționale solicită refacerea populațiilor speciilor native atunci când:

- A. există un habitat suficient pentru a susține o populație care se autoperpetuează,
- b. managementul poate preveni efectul amenințărilor,
- c. subspecia restaurată seamănă cel mai mult cu subspecia eliminată și
- d. eliminarea a rezultat în urma activităților umane.

Planul de refacere a populațiilor lupului din Munții Stâncuși din 1987 al Serviciului american pentru viață sălbatică a propus reintroducerea unei „populații experimentale” în Yellowstone. Majoritatea oamenilor de știință credeau că lupii nu vor reduce foarte mult populațiile de ierbivorelor; de asemenea, se prognozează efecte minore asupra urșilor grizzly și pumelor, iar prezența lor putea provoca declinul populațiilor coioților și creșterea vulpilor roșii.

În 1991, Congresul a oferit fonduri Serviciului Federal pentru Viață Sălbatică pentru a pregăti o declarație de impact asupra mediului (EIS) privind repopularea lupilor. În iunie 1994, după câțiva ani și un număr aproape record de comentarii publice, secretarul de Interne a semnat Registrul de decizie pentru EIS final pentru reintroducerea lupilor cenușii în Yellowstone și centrul Idaho.

La sfârșitul anului 1994 și începutul anului 1995 și din nou în 1996, Serviciul Federal pentru Viață Sălbatică și biologii canadieni au capturat lupi în Canada și i-au relocat și eliberat atât în Yellowstone, cât și în centrul Idaho. La mijlocul lunii ianuarie 1995, 14 lupi au fost găzduiți temporar în Yellowstone. Pe 23 ianuarie 1996, alți 11 lupi au fost aduși la Yellowstone în al doilea an de restaurare a populației lupilor. Patru zile mai târziu li s-au alăturat alți șase lupi.

Fiecare lup avea un transmițător radio. În timp ce au fost temporar închiși, lupii au experimentat un contact uman minim. Aproximativ de două ori pe săptămână, erau hrăniți cu elani, căprioare, ori bizoni care muriseră în și în jurul parcului. Țărcurile și zonele învecinate au fost închise pentru vizitare și marcate pentru a preveni intrarea neautorizată. Biologii au verificat bunăstarea lupilor de două ori pe săptămână, folosind telemetria sau observația vizuală în timp ce puneau mâncarea în țărcuri.

Până acum, datele sugerează că lupii contribuie la controlul numărului de viței de elan și de elani adulți. Lupii pot afecta, de asemenea, locul și modul în care elanii folosesc habitatul. Acest lucru

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

a creat o situație contraintuitivă. În 1968, când populația de elani era de aproximativ o treime din ceea ce este astăzi, sălciile de-a lungul pâraielor erau în stare proastă. În prezent, cu de trei ori mai mulți elani, arboretele de salcie sunt robuste, pentru că presiunea prădătoare a lupilor îi ține pe elan în mișcare, astfel încât aceștia nu au timp să afecteze pădurile de salcie. Aceasta a condus la reparația populațiilor de castor, care depind de habitatele de salcie.

Reintroducerea lupului a creat o mulțime de dezbateri. Au fost intentate mai multe procese pentru a opri repopularea. În decembrie 1997, un judecător a constatat că programul de reintroducere a lupilor din Yellowstone și din centrul Idaho a încălcat articolul 10(j) din Legea privind speciile pe cale de dispariție, deoarece deja exista o separare geografică între lupii pe deplin protejați și zonele de reintroducere în care se aplică reguli speciale de gestionare a lupilor. Judecătorul a ordonat îndepărtarea lupilor reintroduși și a urmașilor lor din zonele experimentale din Yellowstone și Idaho, apoi a suspendat imediat ordinul, în așteptarea apelului. Departamentul de Justiție a contestat cazul, iar în ianuarie 2000 decizia a fost anulată.

Viitorul lupilor din Yellowstone va depinde de modul în care sunt gestionate speciile pradă și populațiile de lup în afara parcului. Populațiile de lup vor continua să fie, de asemenea, afectate de disponibilitatea elanului, căprioarelor și bizonilor, care fluctuează ca răspuns la cotele de vânătoare, severitatea iernilor și boli.

În România, există două exemple de succes de reintroducere a unor specii: zimbrul, cu bunele practici din Parcul Natural Vânători-Neamț, și castorul, cu provocările ridicate în special în Depresiunea Ciucului și Depresiunea Brașov.

Lecții de învățat: reintroducerea speciilor extinse trebuie să ia în calcul toate impacturile posibile asupra celorlalte specii, funcționării ecosistemelor naturale și comunităților umane.

Centrul pentru Reabilitarea Faunei Sălbătice – ACDB de la Petrești (România)

Centrul pentru Reabilitarea Faunei Sălbătice – ACDB de la Petrești este un spațiu dezvoltat pentru a gestiona exemplarele speciilor de animale rănite de accidente rutiere, capcane sau de alte tipuri de activități antropice până la restabilirea integrității fizice care să le permită reintroducerea în habitate naturale. Centrul este autorizat pentru a desfășura aceste activități și funcționează bazându-se pe implicarea activă a medicilor veterinari, a biologilor și a voluntarilor.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Centrul are dotările necesare pentru a gestiona intervenții foarte diverse, cum ar fi refacerea capacității locomotorii, hrănirea puilor orfani, tratarea plăgilor, deparazitarea, etc.

Centrul, gestionat de către Asociația pentru Conservarea Diversității Biologice este unul dintre centrele dezvoltate în ultimii ani la nivel național, relevante mai fiind Sanctuarul Libearty Zărnești (pentru urși), Centrul pentru Reabilitarea Urșilor Orfani din Munții Hășmaș, Centrul de Salvare - Fundația Visul Luanei, Centrul de Reabilitare a Animalelor Sălbatică - Milvus Group (puncte de lucru Târgu Mureș și Sânsimion). Chiar dacă protecția animalelor sălbatică este o responsabilitate a instituțiilor statului, aceste centre funcționează în mare parte din donații, proiecte ori voluntariat.

Lecții de învățat: infrastructurile suport pentru susținerea activităților de conservare a diversității biologice trebuie organizate astfel încât să poată funcționa resurse limitate.

4.2. Bune practici pentru punerea în valoare a resurselor naturale în ariile naturale protejate

Bunele practici pentru punerea în valoare a resurselor naturale în cadrul a diferitelor activități socio-economice sunt orientate prioritar spre asigurarea unei exploatare durabile a ecosistemelor naturale și seminaturale din ariile naturale protejate

4.2.1. Categoriile de bune practici orientate spre punerea în valoare a resurselor naturale din ariile naturale protejate

În categoria bunelor practici orientate spre punerea în valoare a resurselor naturale din ariile naturale protejate au fost luate în considerare măsuri promovate în diferite sectoare economice (colectarea produselor din natură, agricultură, silvicultură, piscicultură, dezvoltarea de infrastructuri), care au avut ca scop creșterea nivelului de sustenabilitate și implicit îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor de interes conservativ. Aceasta poate fi realizată prin:

- promovarea practicilor tradiționale care au importanță pentru menținerea stării de conservare a habitatelor și speciilor de interes comunitar;
- promovarea practicilor ecologice la nivelul activităților economice, utilizând noile tehnologii;

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- evaluarea capacității de suport a ecosistemelor naturale în a furniza resurse naturale și valorificarea durabilă a acestora (de exemplu, prin respectarea cotelor de extracție, a perioadelor de prohibiție);
- relaționarea activităților de utilizare durabilă a resurselor naturale cu cele de valorificare a acestora (de exemplu, prin etichetarea produselor tradiționale, utilizarea produselor tradiționale în activități turistice);
- dezvoltarea de mecanisme de susținere a activităților socio-economice de valorificare durabilă a resurselor naturale (de exemplu, subvenții, compensații financiare).

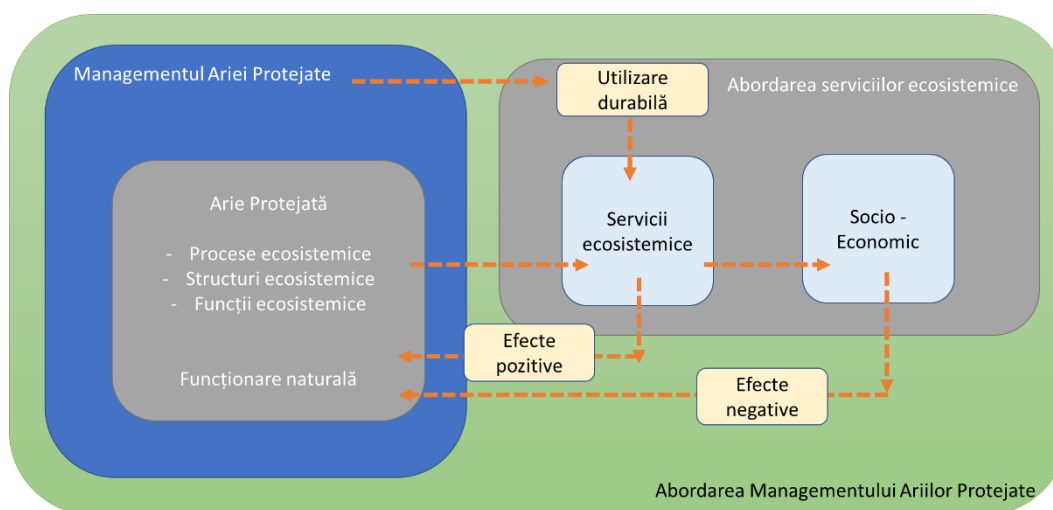

Fig. 8 – Model de valorizare a resurselor naturale din ariile protejate prin intermediul conceptului de servicii ecosistemice (Hummel et al., 2019)

4.2.2. Exemple de bune practici orientate spre punerea în valoare a resurselor naturale în ariile naturale protejate

Promovarea administrării terenului în situl Natura 2000 Valea Sonderup

Valea Sonderup (Danemarca) este declarată atât arie protejată la nivel național, cât și sit Natura 2000. Din cauza lipsei pășunatului, valea este amenințată de dezvoltarea excesivă a vegetației, care modifică habitatele naturale din zonă. În trecut, activitățile de conservare din zonă au fost

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

coordonate de administrația regiunii North Jutland, dar, în urma unei reforme administrative, în ultimii ani această coordonare a lipsit.

Pentru a compensa lipsa pășunatului, asociația de fermieri „Agri Nord” a implementat un proiect care a vizat coordonarea activităților de conservare și a promovat diferite opțiuni de management a peisajelor în rândul proprietarilor de terenuri din aria protejată. Activitățile desfășurate au vizat o serie de întâlniri cu grupurile interesate (incluzând proprietarii de terenuri, crescătorii de animale, asociațiile civile care în timp pot deveni asociații pentru pășunat). Prin intermediul acestor întâlniri s-a realizat un inventar al zonelor care pot fi pășunate, s-au stabilit tipurile și cotele de animale care pot pășuna și s-au realizat acorduri între proprietarii de terenuri pentru crearea unor zone mai mari de pășunat prin eliminarea gardurilor dintre proprietăți.

Proiectul a contribuit la creșterea nivelului de conștientizare al fermierilor referitor la modul în care se poate optimiza activitatea de pășunat și la contribuția acestora la îmbunătățirea stării florei și faunei din zonă. În urma implementării proiectului, 14 proprietari de terenuri au creat o zonă comună pentru pășunat pe proprietățile lor, s-au realizat acorduri pentru curățarea terenului de vegetația invazivă și acorduri între proprietarii de teren și cei de animale pentru facilitarea pășunatului în diferite zone.

Lecții de învățat: Existența unei entități care să își asume responsabilitatea de a facilita, coordona și susține activitățile de conservare crește șansele implementării soluțiilor. Susținerea autorităților locale și a asociațiilor civile cresc șansele de implicare a societății civile.

Creșterea producției uleiului de măsline cu denumire de origine protejată

În cadrul sitului Natura 2000 Marcigliana, din Municipality Roma, sunt localizate ferme, printre care Societa Agricola Tenuta Cesarina SRL. 92,5% din suprafața cultivată este reprezentată de teren arabil, 7% de livezi și 0,5% de pajiști. În cadrul fermei, sunt realizate în regim propriu majoritatea muncilor agricole, mai puțin treieratul, culesul și balotarea paielor rezultate. Majoritatea produselor sunt vândute micilor comercianți, lanțurile scurte de distribuție fiind foarte bine dezvoltate în Italia (26% dintre ferme vând direct consumatorilor, existând 1367 de piețe ale fermierilor și 890 grupuri de vânzare individuală).

Pentru a crește calitatea și cantitatea producției organice pentru care există o cerere în creștere, conservând în același timp atractivitatea zonei rurale în care este localizată ferma, s-au realizat următoarele activități:

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- s-a creat o plantație tradițională de 15 ha de măslini (400 măslini pe hectar);
- s-a investit în infrastructură (construcția unei mori de ulei, renovarea depozitului, construirea unei mașini de cântărire a cerealelor, amenajarea a două sisteme fotovoitaice pe acoperișurile concasorului și depozitului, construcția unui gard care să prevină pagubele cauzate de mistreți);
- achiziționarea unor echipamente moderne (pentru moara de ulei, echipament agricol);
- crearea unui plan de marketing.

Creșterea cantității de măslini produse prin extinderea suprafeței și eficientizarea procesului a asigurat un volum suficient pentru rentabilizarea noii mori de ulei care a generat costuri de producție mai mici. Ferma a instalat și o stație meteorologică conectată la un sistem de management al culturilor care asigură participarea în cadrul rețelei de monitorizare a paraziților măslinilor cu scopul de a raționaliza utilizarea tratamentelor cu pesticide.

Lecții de învățat: Utilizarea tehnologiilor moderne și a măsurilor agro-mediu pot ajuta la reducerea cantităților de pesticide folosite.

4.3. Bune practici pentru punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate

Bunele practici pentru punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere sunt orientate prioritar spre dezvoltarea de noi oportunități economice la nivelul comunităților umane și de menținerea durabilității acestor activități.

4.3.1. Categoriile de bune practici orientate spre punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate

În categoria bunelor practici orientate spre punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate au fost luate în considerare măsuri promovate care au avut ca scop dezvoltarea oportunităților pentru turism și recreere în strânsă legătură cu menținerea stării de conservare a speciilor și habitatelor de interes conservativ. Aceasta poate fi realizată prin:

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- organizarea activităților turistice cu integrarea nevoilor de conservare a geodiversității și biodiversității;
- diversificarea activităților turistice și de recreere cu integrarea nevoilor de conservare a geodiversității și biodiversității (de exemplu, trasee tematice, sporturi acvatice, echitație, cățărare, escaladă, tiroliană, ciclism);
- dezvoltarea infrastructurii de vizitare (de exemplu, centre de informare-documentare, elemente de semnalizare, zone de popas, zone de picnic, campinguri, vetre de foc, puncte de belvedere, puncte de observare);
- adaptarea modalităților de acces în ariile naturale protejate (de exemplu forme de acces)
- relaționarea activităților turistice cu cele tradiționale;
- dezvoltarea serviciilor suport pentru activitățile turistice (de exemplu, spații de alimentație publică, salvamont)

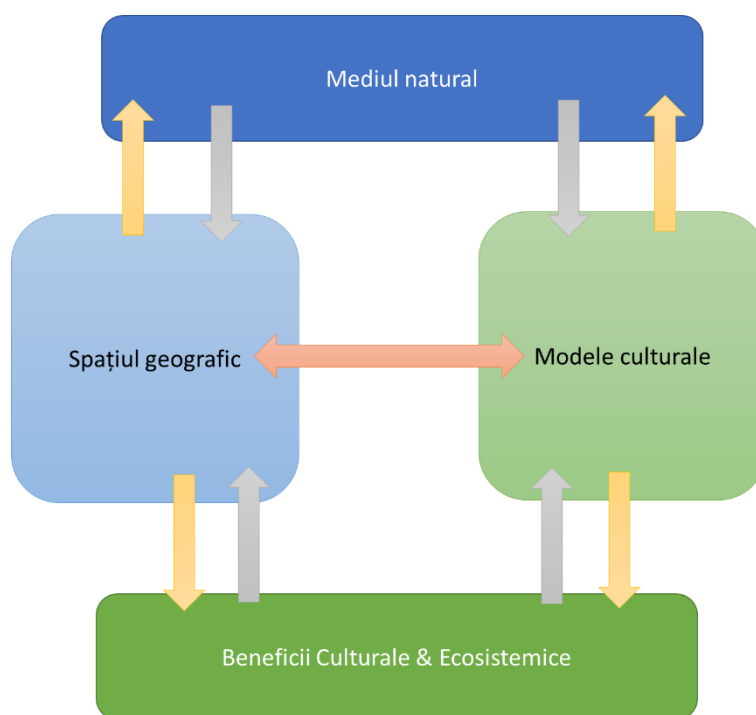

Fig. 9 – Model conceptual de relaționare între modelele naturale și cele culturale de utilizare a naturii (Spanou et al., 2020)

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

4.3.2. Exemple de bune practici orientate spre punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere în ariile naturale protejate

Planificare și zonare în Parcul Național Grand Canyon (SUA)

Parcul Național Grand Canyon este unul dintre cele mai importante parcuri din SUA, fiind un sit al Patrimoniului Mondial UNESCO. Râul Colorado a fost o sursă vitală de apă pentru triburile native de amerindieni timp de 12.000 de ani, a oferit inspirație artiștilor și scriitorilor și a fost centrul unor controverse majore de mediu din istoria americană. În ultimii ani, râul Colorado a devenit, de asemenea, un punct de atracție pentru sporturile acvatice, având aproape 400 km de râu care curge liber, cu peste 100 de praguri rapide majore, unele dintre ele necesitând expertiză și experiență considerabile pentru a le aborda.

Planul actual de gestionare al Parcului este conceput pentru a proteja râul de suprautilizare, iar obiectivul său este de a conserva resursele parcului și experiențele vizitatorilor, îmbunătățind în același timp activitățile recreative. Planul se bazează pe mai multe practici de gestionare, inclusiv limitarea utilizării, reguli și reglementări și zonare.

Utilizarea recreativă a râului este strict limitată pentru a minimiza impactul potențial asupra resurselor naturale și culturale și pentru a proteja calitatea experienței vizitatorilor. Limitele se aplică atât călătoriilor comerciale (adică celor conduse de companii licențiate), cât și celor efectuate de utilizatori „necomerciali” (adică persoane fizice). Utilizatorii necomerciali trebuie să obțină un permis, care este distribuit pe baza unui „sistem de loterie ponderat”, care a înlocuit o versiune anterioară. Sistemul actual impune navigatorilor necomerciali să depună o cerere în fiecare an cu date de lansare preferate pentru anul următor; candidații admiși sunt selectați la întâmplare. Cu toate acestea, șansele de a fi selectați sunt sporite dacă potențialii lideri de călătorie nu au mers cu barca pe râu în ultimii ani, ceea ce ajută la asigurarea faptului că cei care sunt nefericiți în sistemul de loterie sunt mai susceptibili de a fi selectați în anii următori.

Regulile și reglementările sunt, de asemenea, o componentă importantă a planului de gestionare a râurilor. De exemplu, pasagerii cu barca comercială trebuie să fie însoțiți de un ghid agreat de Serviciul Parcului Național în toate călătoriile, iar vizitatorilor nu li se permite să folosească unele părți ale parcului în anumite anotimpuri pentru a proteja speciile de plante amenințate.

Planul prezintă și zonarea spațială și temporală. Râul este împărțit în trei zone spațiale („primitiv”, „semi-primitiv” și „cadru natural rural”) concepute pentru a oferi trei tipuri diferite

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

de experiențe vizitatorilor. Zonarea temporală este, de asemenea, utilizată pentru a aborda problema conflictului dintre utilizarea motorizată și cea nemotorizată; utilizarea motorizată este permisă numai în perioada 1 aprilie - 15 septembrie a fiecărui an.

Tot mai multe arii naturale protejate din România și-au realizat Strategii de vizitare, care stabilesc activități de management care sunt orientate spre îmbunătățirea gestiunii fluxurilor de vizitatori, îmbunătățirea infrastructurii turistice și reducerea impactului turismului asupra elementelor ocrotite.

Lecții de învățat: planificarea activităților turistice este o condiție esențială pentru promovarea unor activități turistice durabile, care să ia în calcul inclusiv diversificarea ofertei turistice în raport cu cerințele vizitatorilor actuali și potențiali.

Monitorizarea vizitatorilor și a indicatorilor de impact în Parcul Național Yosemite (SUA)

Parcul Național Yosemite (YNP), înființat în 1890 și declarat Patrimoniu Mondial UNESCO în 1984, este renumit pentru biodiversitatea și peisajele sale spectaculoase, atrăgând aproape 4 milioane de vizitatori anual.

În 2004, YNP a început să dezvolte, să testeze și să rafineze protocoale pentru a colecta date legate de sănătatea și performanța resurselor naturale și culturale, precum și de condițiile care influențează experiența vizitatorilor. Acești indicatori au fost aleși de un grup de colaborare format din manageri și planificatori, parteneri, contractori și instituții academice pe baza valorilor identificate în planurile de gestionare a parcului și a râurilor sale.

Măsurătorile de bază din monitorizarea repetată sunt utilizate pentru a stabili standarde științifice pentru planificarea și gestionarea pe termen lung. Un ghid de monitorizare pe teren, care include selecții de indicatori și programe de monitorizare, precum și rapoarte anuale cu rezultate și standarde propuse, este disponibil public pe site-ul Parcului și a fost distribuit pe scară largă în cadrul ședințelor publice. Pentru a asigura sustenabilitatea programului de monitorizare la scară largă, pe lângă personalul parcului, Parcul a angajat parteneri și stagiaari pentru colectarea datelor, ceea ce s-a dovedit eficient din punct de vedere al timpului și al costurilor.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

În parcurile naționale și naturale din România se realizează o monitorizare, în general nesistematizată a vizitatorilor, fiind necesară creșterea interesului pentru înțelegerea elementelor atractive și repulsive pentru turiști.

Lecții de învățat: monitorizarea caracteristicilor fluxurilor de vizitatori oferă informații nu numai asupra presiunii exercitate de turism la nivelul elementelor de interes conservativ, dar și asupra modului în care turismul poate contribui la atingerea obiectivelor ariei naturale protejate.

Centrul Parcului Național "Casa muntelui" din Berchtesgaden (Germania)

Parcul Național Berchtesgaden este singurul parc național din Alpii germani, care conservă ecosisteme alpine aflate într-o stare de conservare foarte bună. La limita acestui parc, a fost construit Centrul Parcului Național "Casa muntelui", care oferă experiențe de informare, documentare și agrement pentru o gamă variată de vizitatori (vizitatori individuali, familii, grupuri, clase școlare, pasionaților de natură). Centrul are o suprafață de 17000m², incluzând trei zone principale:

- centrul de informare, care are o suprafață de 1000 m și include expoziția interactivă Natură Verticală "Vertikale Wildnis". În lungul unui traseu, sunt prezentate elemente specifice referitoare la cele patru habitate întâlnite în Parcul Național Berchtesgaden, respectiv habitate acvatice, forestiere, de pajiște alpină și de stâncărie. Sala de cinema, biblioteca, magazinul, expozițiile speciale și restaurantul "Spiesberger's Alpenküche" completează oferta acestui spațiu.
- centrul de educație include săli dedicate activităților de informare și conștientizare orientate către elevi și alte grupuri interesate.
- zona exterioară completează facilitățile Centrului cu peisaje spectaculoase ce pot fi observate din exterior (de exemplu, priveliștile către vârfurile Watzmann, Hochkalter și Jenner), cu expoziția de plante alpine. Grupurile organizate li se permite să viziteze zonele tematice destinate habitatelor acvatice, forestiere și de pajiște.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Fig. 10 - Centrul Parcului Național "Casa muntelui" din Berchtesgaden

Centrul este deschis zilnic între orele 9.00 și 17.00, accesul vizitatorilor în Centru realizându-se cu plata unei taxe de vizitare, excepție făcând doar clasele de elevi și copiii sub 5 ani. Accesul către Centru este facilitat de transportul public existent.

În unele arii naturale protejate din România au fost construite centre de informare și documentare (de exemplu, Parcul Național Retezat, Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Național Munții Măcinului, Parcul Național Ceahlău, Parcul Natural Bucegi, Parcul Natural Vânători Neamț), care au dimensiuni variabile și expoziții adaptate la elementele ocrotite existente în cadrul ariilor naturale protejate.

Lecții de învățat: Infrastructura de vizitare trebuie întreținută și diversificată pentru a oferi servicii de educare pentru publicul larg.

Promovarea și certificarea traseelor de drumeții - districtul Lacul Mecklenburg (Germania)

În ultimii ani, în Germania, drumețiile au cunoscut o revitalizare evidentă, după ce o lungă perioadă de timp au fost considerate a fi o activitate pentru persoanele în vârstă. Tot mai mulți tineri între 20 și 40 de ani au descoperit drumețiile ca pe o activitate adecvată pentru petrecerea timpului liber.

În cadrul proiectului PARKS & BENEFITS, în districtul Lacul Mecklenburg a fost realizată o analiză pentru a identifica toți factorii interesați, infrastructurile turistice, dar mai ales deficiențele existente. Analiza a evidențiat că un număr destul de mare de trasee de drumeție nu aveau

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

indicatoare clare și informații despre interconexiuni. Ulterior, Oficiul pentru Turism a decis să publice în broșura *"Drumeții în Țara celor O Mie de Lacuri"* numai 15 trasee premium cu semnalizare excelentă, peisaje atractive și conexiuni de transport convenabile. Descrierea fiecărui tur de drumeție conține o introducere, diverse imagini, o hartă, informații despre locurile de interes de-a lungul traseului, precum și caracteristicile traseului în sine. În plus, broșura conține sfaturi și adrese ale parcurilor naționale și ale centrelor de informare turistică.

Publicarea broșurii în martie 2011 a fost foarte apreciată de oaspeții care vizitează această regiune. Cererea neașteptată de mare a făcut deja necesară luarea în considerare a publicării unei a doua ediții. Între trasee se regăsește și traseul de drumeție din Parcul Național Mureș, care a fost inclus în certificarea de calitate ca parte a [Cartei Europene pentru Turism Durabil în Ariile Naturale Protejate](#).

Multe dintre parcurile naționale și naturale din România (de exemplu, Parcul Natural Porțile de Fier, Parcul Național Ceahlău, Parcul Natural Apuseni, Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Național Retezat, Parcul Natural Bucegi) au realizat broșuri și pliante de prezentare a traseelor turistice, unele fiind disponibile și pe pagina de web. De asemenea, există trasee care sunt înregistrate și recunoscute ca destinații ecoturistice (de exemplu, Țara Hațegului-Retezat, Zărnești-Piatra Craiului, Ținutul Zimbrului, EcoMaramureș).

Lecții de învățat: Promovarea traseelor turistice considerate compatibile cu obiectivele ariei naturale protejate, inclusiv certificarea acestora, reprezintă o modalitate prin care aria naturală protejată poate contribui în mod real la promovarea obiectivelor socio-economice ale comunităților umane.

Traseele din Parcul Național Hallasan (Coreea de Sud)

Parcul Național Hallasan reprezintă o arie protejată cu o suprafață de 15311 ha, situată în Insula Jeju, Coreea de Sud. Protejează craterul vulcanic ce se află în partea centrală a Parcului, la care se adaugă elementele de vegetație și faună specifice. Infrastructura de acces include 7 trasee turistice (Eorimok - 6.8 km, Yeongsil - 5.8 km, Seongpanak - 9.6 km, Seokgulam - 1.5 km, Gwaneumsa - 8.7 km, Donnaeko - 7 km, și Eoseungsaengak. Toate traseele prezintă în afară de marcaje, numeroase panouri de informare, trepte săpate în piatră sau realizate din lemn, delimitare de zonele naturale din jur, precum și mijloace alternative de deplasare pentru persoanele vârstnice, cu dizabilități sau pentru copii mici (de exemplu, trenuleț electric).

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

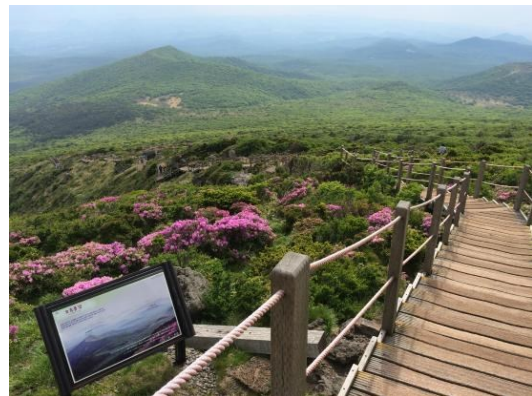

Fig. 11 - Infrastructura de vizitare a Parcului Național Hallasan

La capătul fiecărui traseu se află un centru de informare și un punct de taxare, de unde se pot afla informații referitoare la traseu, obiectivele de interes, vreme și altele. În zonele cu perspective deosebite au fost organizate puncte de belvedere, ce întăresc semnificativ experiența.

Lecții de învățat: Infrastructura de acces trebuie să contribuie la reducerea impactului turismului asupra elementelor de patrimoniu natural și la amplificarea experiențelor pozitive ale turiștilor.

Dezvoltarea și valorificarea produselor ecoturistice, turismul ecvestru în Parcul Regional Kurtuvėnai (Lituania)

Centrul de echitație al Parcului Regional Kurtuvėnai a fost înființat în fostul grajd al contelui Platerzyberk, fiind unul dintre puținele locuri din Lituania destinate deopotrivă turismului ecvestru și sporturilor ecvestre profesionale. Centrul își propune să ofere vizitatorilor o gamă largă de servicii de la cunoașterea cailor, petrecerea timpului liber în compania cailor și îmbunătățirea abilităților de călărie. În același timp, observarea și atingerea cailor este utilizată ca terapie pentru copiii cu dizabilități motorii și pentru pacienții cu boli neuropsihice. Spitalul de Psihiatrie Šaukėnai folosește serviciul Centrului de mai bine de zece ani, în timp ce Asociația Riding for the Disabled îl folosește din 2007. Academia Lituaniană de Educație Fizică practică aici hipopoterapia și studiază impactul călăriei asupra pacienților cu paralizie cerebrală.

Experiența dobândită și nevoile vizitatorilor pacienților au încurajat Administrația Parcului Regional Kurtuvėnai să ia în considerare adaptarea și diversificarea serviciilor. În prezent există

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

posibilitatea de a găzdui persoanele cu dizabilități într-un camping sau în casele localnicilor. Administrația Parcului Regional Kurtuvénai a dezvoltat un proiect, prin care s-a realizat o facilitate cu vestiare, sală medico-terapeutică, sală de conferințe și echipamente de reabilitare pentru persoanele cu dizabilități.

Parcul Regional Kurtuvénai poate oferi vizitatorilor cu dizabilități posibilitatea de a realiza o plimbare cu calul sau cu o trăsură. Un teren de călărie îngrădit și o nouă rampă îi vor ajuta pe vizitatori să urce în siguranță pe cal. Pentru a vizita conacul Kurtuvénai, vizitatorii se pot deplasa cu calul, trăsura, bicicleta sau chiar scaunul cu roțile. Vizitatorii pot doar să admire moșia conacului și să viziteze alte obiective ale parcului.

Au fost promovate diferite programe educaționale adaptate abilităților fizice ale vizitatorilor, cum ar fi confecționarea de lumânări de ceară, explorarea florei pajiștilor naturale sau prepararea diferitelor mâncăruri locale.

Această bună practică poate fi considerată ca o direcție de dezvoltat la nivelul ariilor naturale protejate din România, în contextul în care accesul la elementele de patrimoniu natural și cultural pentru persoanele cu handicap este încă limitată.

În schimb, trebuie remarcat că în parcurile naționale Munții Măcinului și Călimani, există o ofertă pentru turismul ecvestru din ce în ce mai solicitată de către turiști.

Lecții de învățat: Diversificarea ofertei turistice prin promovarea de activități adaptate ariei naturale protejate, dar și destinate diferitelor grupuri de beneficiari, trebuie să reprezinte o preocupare permanentă a administratorilor ariilor naturale protejate.

Ghid de construire – Zona de dezvoltare durabilă Parcul Național Piatra Craiului (România)

„Ghid de construire – Zona de dezvoltare durabilă Parcul Național Piatra Craiului” își propune să stabilească un echilibru între conservarea specificului local și tendințele actuale de dezvoltare intensivă a turismului din zona Piatra Craiului.

Ghidul propune câteva principii generale:

- păstrarea parcellarului existent,
- protejarea elementelor vegetale existente, care tind să dispară sub presiunea imobiliară actuală,

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- încurajarea menținerii și conversiei fondului construit existent (acolo unde sunt case tradiționale e preferabilă reabilitarea și conversia, nu demolarea acestora),
- încurajarea folosirii tipologiilor de locuire dezvoltate istoric, chiar dacă sunt adaptate nevoilor moderne, adaptarea optimă la condițiile locale (în funcție de caracteristicile de climă, relief, orientare în raport cu punctele cardinale și cu vânturile dominante),
- încadrarea în peisaj,
- utilizarea unor forme adecvate zonei și a materialelor locale de construcții.

Ghidul se adresează tuturor celor implicați, fie ei investitori, arhitecți, funcționari în administrația locală sau membri ai administrației ariei naturale protejate.

Astfel de ghiduri de construire au fost realizate în colaborare cu Ordinul Arhitecților din România și pentru Parcul Natural Munții Maramureșului, Parcul Național Munții Măcinului.

Lecții de învățat: protecția elementelor de patrimoniu natural și cultural trebuie să ia în calcul inclusiv dezvoltarea unor instrumente suport, adiționale acelor care există deja în legislație.

Sisteme de transport în ariile naturale protejate. Bus Alpin și AlpenTaxi (Elveția)

Sistemul de transport public a Elveției este considerat unul dintre cele mai bune la scară globală, atât din punct de vedere al accesibilității, cât și al calității serviciilor. acestui sistem de transport de înaltă calitate devin vizibile în regiunile turistice din zonele izolate, inclusiv din ariile naturale protejate. De altfel, transportul pentru turism și agrement nu este subvenționat de către guvernul elvețian, iar din acest motiv există multe locuri atractive care nu sunt deservite de transportul public, în special în regiunile montane. Aceasta este o problemă serioasă pentru ariile naturale protejate, care riscă să fie accesibile doar prin trafic cu autoturism personale, ce determină zgomot, poluare și parări necontrolate, toate contribuind la o reducere a calității turismului, dar și la afectarea biodiversității.

Există două servicii din regiunile montane din Elveția, care abordează aceste probleme cu succes: Bus Alpin și AlpenTaxi. Amândouă oferă un serviciu de transport alternativ pentru „ultimul kilometru” (între locațiile deservite de transportul public tradițional și atracțiile turistice).

Bus Alpin este o rețea de transport în comun în Alpii Elvețieni, lansat printr-un program pilot 2006/2007. Bus Alpin conectează ultimul punct deservit de transportul public clasic cu atracțiile

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

turistice, cum ar fi un traseu, un punct de belvedere sau un restaurant. Bus Alpin este disponibil în nouă regiuni din Alpii Elvețieni și are trei linii în Munții Jura, fiind activ mai ales vara (doar patru servicii sunt operate în sezonul de iarnă). Utilizează parțial drumuri private sau drumuri interzise vehiculelor individuale.

Fiecare dintre liniile de autobuz este operată de o rețea locală de actori. Există diferențe majore în organizarea acestor rețele, dar acestea includ în mod obișnuit guvernul local, administratorul ariei naturale protejate (dacă există) și gestionarul destinației. Majoritatea organizațiilor regionale colaborează cu diverși sponsori pentru a acoperi costurile operaționale. Începând din 2007, o rețea națională numită Alpentăler-Bus3 a coordonat regiunile participante, oferind servicii de marketing și comunicare, schimb de cunoștințe (în special în probleme organizatorice și financiare, uneori juridice) și asigurând o cofinanțare din partea administrației publice.

Serviciile oferite în fiecare regiune variază foarte mult, în funcție de cerere și de fondul financiar al organizației locale. În regiunea Greina, de exemplu, un total de opt servicii zilnice funcționează în mod regulat și programat pe trei văi diferite. În partea superioară a Binntal, în schimb, există doar trei transporturi pe zi și numai la cerere. Rezervarea este obligatorie în ambele regiuni. Adesea, aceste servicii de autobuz pot fi rezervate pentru grupuri private. Bus Alpin a fost premiat de mai multe ori pentru contribuția sa la sustenabilitate, fiind considerat o inovație substanțială în transportul de agrement.

AlpenTaxi. Similar cu Bus Alpin, proiectul AlpenTaxi răspunde la o problemă existentă în traficul de agrement în munți, și anume cum să le permită alpieniștilor și excursioniștilor să își desfășoare activitățile folosind transportul public. Aceste grupuri de vizitatori pot alege AlpenTaxi deoarece nu dețin o mașină, din cauza restricțiilor privind accesul motorizat privat către drumuri specifice sau pentru că sunt interesați de drumeții liniare (adică începutul și sfârșitul excursiei nu coincid). AlpenTaxi este deosebit de relevant pe drumurile private și acolo unde este nevoie de un vehicul cu tracțiune integrală.

Un serviciu AlpenTaxi ar putea fi un taxi clasic, un autobuz la cerere sau moduri de transport mai speciale, cum ar fi telecabinele. Printre cele 1.774 de telecabine enumerate pe site-ul web AlpenTaxi (www.alpentaxi.ch), cele mai multe sunt disponibile doar la cerere și sunt deseori operate de fermieri sau proprietari de restaurante. Cu alte cuvinte, AlpenTaxi, deși se bazează pe servicii deja existente, nu concurează niciodată cu transportul public tradițional: acoperă doar nișe care altfel ar fi descoperite. Organizarea națională a AlpenTaxi este destul de simplă. Se bazează pe o hartă online de înaltă calitate, unde sunt vizibile toate serviciile de taxi și

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

telecabine, precum și rețelele de transport public rutier și feroviar. Printr-un clic pe articolul unei companii de taxi locale sau a unei telecabine, apar informații suplimentare, inclusiv detalii de contact și posibile opțiuni de drumeții și alpinism.

Orice mod de transport care respectă cerințele AlpenTaxi este eligibil să apară gratuit pe site. Fondat ca un mijloc comun de comunicare de către alpiniști și publicat pentru prima dată sub formă de broșură tipărită, AlpenTaxi funcționează acum în principal ca o platformă online, care este legată de Clubul Alpin Elvețian, Schweiz Mobil (portalul elvețian pentru mobilitate lentă) și Bergportal (o platformă de informare pentru alpiniști). Este condus de ONG-ul de mediu Mountain Wilderness. AlpenTaxi astăzi este un proiect cu probleme financiare reduse, întrucât toate costurile de funcționare sunt acoperite de tarife și nu este nevoie constantă de sponsorizare sau finanțare publică.

Lecții de învățat: Accesul în ariile naturale protejate trebuie să se realizeze într-o manieră non-invazivă și controlată. Atunci când transportul motorizat devine o amenințare trebuie promovate modele alternative de mobilitate.

4.4. Bune practici legate de managementul presiunilor și amenințărilor asupra geodiversității și biodiversității din ariile naturale protejate

Bunele practici pentru managementul presiunilor și amenințărilor în ariile naturale protejate sunt orientate prioritar spre modalitățile prin care se poate asigura eliminarea, limitarea sau controlul acestora.

4.4.1. Categoriile de bune practici orientate spre managementul presiunilor și amenințărilor în ariile naturale protejate

În categoria bunelor practici orientate spre controlul presiunilor și amenințărilor asupra geodiversității și biodiversității din ariile naturale protejate au fost luate în considerare următoarele categorii de măsuri:

- măsuri de reglementare a modului de utilizare a ecosistemelor naturale pentru diferite categorii de activități economice (de exemplu, cote de încărcare cu animale a pășunilor,

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

păstrarea de arbori bătrâni și uscați în exploatarea forestieră, protecția arborilor în care există cuiburi, introducerea de specii autohtone în activitățile de repopulare);

- realizarea de investiții la nivelul activităților și infrastructurilor existente pentru diminuarea efectelor negative generate asupra biodiversității (de exemplu, scări de pești, ecoducte, izolarea liniilor electrice);
- măsuri de îndepărtare permanentă sau temporară a presiunilor și amenințărilor (de exemplu, eliminarea speciilor alogene invazive);
- descurajarea accesului animalelor sălbatice în așezările umane sau în zonele cu infrastructuri antropice (de exemplu, garduri electrice, sisteme smart de depozitare a deșeurilor, descurajarea hrănirii intenționate a animalelor);
- monitorizarea adecvată a presiunilor și amenințărilor (de exemplu, sisteme de camere pentru monitorizarea accesului cu mijloace motorizate, braconajului și exploatarea ilegală a pădurii).
- colaborarea între instituții pentru asigurarea unui control optim al presiunilor și amenințărilor.

Amenințări directe	Amenințări sinergice	Amenințări indirecte
• Pierderea habitatelor • Utilizarea resurselor naturale • Poluare locală • Activități de exploatare ilegală	• Expansiunea urbană • Schimbări climatice • Riscuri și hazarde naturale și tehnologice	• Războaie și conflicte • Utilizarea terenurilor • Speciile alohtone • Dezvoltarea economică

Fig. 12 - Ierarhizarea presiunilor și amenințărilor din cadrul ariilor naturale protejate

4.4.2. Exemple de bune practici orientate spre managementul presiunilor și amenințărilor în ariile naturale protejate

Pasaje pentru faună (Olanda)

Olanda este lider în ceea ce privește numărul de ecoducte construite. Terlet este un ecoduct care are o lățime de 50 m și o lungime de 95 m și este plantat cu specii de arbori. Aceasta a fost

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

construit într-un punct de pasaj pentru căprioarele roșii. Drumul traversat este îngrădit de ambele părți. În urma monitorizărilor realizate s-a evidențiat utilizarea ecoductului de către căprioarele roșii, mistreții, vulpile roșii, rozătoare sau șopârlele comune.

Ecoductul Groene Woud este un ecoduct care a reușit să creeze condiții optime pentru amfibieni. Această structură include un lanț de bazine mici. Este situat în peisajul național Groene Woud și leagă zonele umede care sunt fragmentate de o autostradă. În ceea ce privește designul, ecoductul are 50 m lățime și 65 m lungime și traversează autostrada la 7 m deasupra nivelului solului. Rampele de acces au o lungime de 110 m (vest) și 85 m (est) și au un raport de gradient de 1:14 și respectiv 1:10. Pasajul superior este acoperit de un strat de 0,5 m de sol vegetal. Pe rampele de acces, adâncimea solului este de 1 m. Stratul de sol de pe pasajul superior și rampele de acces constă din sol care provine din imediata vecinătate a pasajului. Pământul vegetal a fost pus în așa fel încât să se mențină secvența inițială a straturilor de sol. De-a lungul marginilor pasajului superior au fost construite terasamente înalte de 2,5 m pentru a reduce perturbările cauzate de lumina și zgomotul emis de traficul de trecere. Pasajul este închis publicului. Pentru a crea condiții optime pentru amfibieni, există un nivel controlabil al apei subterane deasupra pasajului, pe toată lungimea pasajului și a rampelor sale de acces, cu o zonă de zonă umedă a unui lanț de bazine mici. Apa este pompată până la vârful pasajului și este eliberată încet prin cascada unor bazine mici către bazine mai mari de la baza rampelor de acces. Pasajul a fost monitorizat timp de 3 ani, ceea ce a constatat că numărul de observații ale amfibienilor din zona umedă de pe pasaj a fost de cel puțin 1,5 ori mai mare decât numărul de observații din alte locații de pe pod.

Un alt ecoduct este Ecoductul Wambach, fiind primul pod verde conceput cu reziliența la schimbările climatice din perspectiva managementului apei. Crestele de beton sunt lipite de puntea podului verde, care formează bazine pentru a reține apa necesară în perioadele de secetă. Bazele de polistiren ale terasamentelor rețin apa prin marginile ridicate acoperite cu folie. Pentru a evita excesul de apă în timpul vârfurilor de precipitații, a fost proiectat un sistem de drenaj supradimensionat pentru a canaliza apa către două iazuri. Sistemul de drenaj poate fi, de asemenea, utilizat în sens invers, pentru a suplimenta ecoductul cu apă.

Zanderji Crailoo (un ecoduct de 300 m lungime, 50 m lățime, amenajat cu un mozaic de arbuști, landă, pajiști, nisip deschis, buturugi de copaci și un șanț lutos) și Slabroek (un ecoduct lung de 100 m, lățime 15 m și amenajat peisagistic cu un mozaic de pajiști, vegetație ruderală și un șanț argilos) sunt două ecoducte destinate deopotrivă publicului și faunei sălbatice. S-a monitorizat

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

influența traficului uman asupra trecerilor animalelor sălbatice. S-a observa că frecvențele de trecere care au fost mai mici decât media națională au fost înregistrate pentru căprioare, vulpe roșie, iepure european, iepure și veveriță roșie, restul speciilor nefiind influențate.

Lecții de învățat: Menținerea conectivității structurale și funcționale a habitatelor este un element important în asigurarea conservării. Atunci când interesele antropice legate de dezvoltarea infrastructurilor nu pot fi stopate, se pot identifica măsuri alternative ce să asigure în continuare permeabilitatea peisajelor ecologice pentru speciile de interes.

Măsurile de conservare prin pășunat în situl de interes științific special Arthur's Seat Volcano (Scoția)

Arthur's Seat Volcano este un sit de interes științific special, ce conservă pe o suprafață de aproximativ 227 de hectare elemente de interes geologic și botanic. Situl este alcătuit din 3 areale distincte situate în Edinburgh (Scoția) – dealul ce poartă numele de Arthur's Seat (în traducere liberă Scaunul lui Arthur – situat în sud-estul orașului) și care este și cel mai mare dintre cele trei, precum și Calton Hill și Castle Rock (în o poziție mai centrală la nivelul orașului). Un element central este reprezentat de elementele geologice de natură vulcanică din interiorul sitului.

Fig. 13 – Situl de interes științific special Arthur's Seat Volcano

Analizele realizate prin monitorizarea elementelor cu valoare conservativă au identificat o stare de conservare favorabilă pentru elementele geologice, dar și pentru comunitățile de plante vasculare identificate în arealul sitului. Aceleași monitorizări au identificat că cele două tipuri principale de pajiști (pe profil calcaros și respectiv acid) se află într-o stare de conservare

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

nefavorabilă. Aceasta se datora în mod principal abandonării activităților de pășunat ce au determinat scăderea biodiversității specifice a pajiștilor și simplificarea formațiunilor vegetale existente.

În acest condiții, s-au realizat măsuri de reintroducere a activității de pășunat pentru aria protejată, fiind dezvoltat un proiect denumit *Salvați Pajiștile Noastre Minunate*, proiect finanțat din fonduri private (Heritage Lottery Fund). Principala activitate a fost reprezentată de asocierea unei cirezi de vite Shetland la nivelul ariei protejate, ce să refacă prin activități de pășunat bogăția în specii a pajiștilor din zonă.

Lecții de învățat: Unele activități antropice de exploatare a resurselor desfășurate în mod tradițional sunt importante pentru păstrarea elementelor cu valoare conservativă

Montarea de garduri electrice pentru reducerea interacțiunii dintre fauna sălbatică și comunitățile umane în Parcul Natural Putna-Vrancea (România)

Gardul electric, deși în privința costurilor nu este o măsură foarte ieftină, reprezintă în același timp o măsură modernă și eficientă de reducere a conflictelor dintre obiectivele de conservare a naturii și anumite tipuri de activități și funcții antropice (îndeosebi pentru protecția activităților agricole și de creștere a animalelor domestice, dar și pentru securizarea unor categorii de funcții urbane).

Pe cuprinsul Parcului Natural Putna Vrancea s-au derulat pe parcursul timpului mai multe proiecte în parteneriate între Administrația Parcului Natural Putna Vrancea, Agenția de Protecția Mediului sau Asociația pentru Conservarea Diversității Biologice, preponderent cu finanțare externă, ce includeau printre măsurile de management implementate și construcția de astfel de sisteme de garduri electrice pentru:

- protecția stânelor și a culturilor agricole din zona montană împotriva pagubelor asociate cu atacurile carnivorelor mari sau a altor elemente faunistice;
- protecția dotărilor pentru colectarea deșeurilor din comuna Tulnici împotriva urșilor ce frecventau acest locații;
- protecția păstrăvăriei din localitatea Lepșa împotriva pagubelor produse de accesul vidrelor în bazinele acvatice.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Pentru unele dintre sistemele de garduri electrice funcționarea poate fi intermitentă (de exemplu în cazul urșilor ce accesau sistemele de gestionare a deșeurilor punerea în funcție se face doar pentru activitățile nocturne). Costurile ridicate ale acestor sisteme de garduri electrice reclamă însă investiții importante din partea autorităților publice pentru sprijinirea populației locale în accesarea, montarea și întreținerea lor.

Instalarea gardurilor electrice și a altor sisteme alternative de reducere a interacțiunilor negative dintre fauna sălbatică și comunitățile umane reprezintă soluții din ce în ce mai utilizate în interiorul și exteriorul ariilor naturale protejate din România, rezultatele fiind în general pozitive.

Lecții de învățat: Evitarea conflictelor om – viață sălbatică reprezintă un element fundamental în asigurarea suportului local pentru conservare

Controlul traficului motorizat în parcurile naționale – studiu de caz Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș

Traficul motorizat în afara drumurilor publice reprezintă o presiune importantă pentru multe arii naturale protejate din România. Deranjarea faunei sălbatice, accentuarea eroziunii și degradarea unor habitate naturale sunt doar cele mai evidente impacturi ce apar în ariile naturale protejate din România. Deși pare ușor de controlat, accesul vehiculelor motorizate în afara drumurilor publice din ariile naturale protejate reprezintă o provocare semnificativă pentru administratorii ariilor naturale protejate. De-a lungul timpului s-au încercat diferite metode pentru limitarea impactului traficului motorizat, relevante fiind aplicarea de amenzi, amplasarea de panouri informative, montarea de bariere ori utilizarea camerelor de monitorizare. Rezultatele obținute în majoritatea ariilor naturale protejate au fost limitate. O bună practică, cu potențial moderat de extindere, este reprezentată de experiența Administrației Parcului Național Cheile Bicazului-Hășmaș (prezentată în cadrul primului workshop), care a apelat la colaborarea cu jandarmii montani și cu proprietarii de terenuri pentru a controla accesul ATV-urilor și a mașinilor de teren în diferite zone din aria naturală protejată.

Lecții de învățat: Controlul presiunilor și amenințărilor din ariile naturale protejate presupune colaborare cu instituții care au autoritatea de a controla într-o manieră eficientă problemele care se conturează.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

4.5. Bune practici pentru managementul relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate

Unele practici pentru managementul relației cu comunitățile locale sunt orientate prioritar spre modalitățile prin care se poate asigura o coexistență durabilă între obiectivele de conservare și cele de dezvoltare.

4.5.1. Categoriile de bune practici orientate spre îmbunătățirea managementului relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate

În categoria bunelor practici orientate spre îmbunătățirea managementului relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate au fost luate în considerare următoarele categorii de măsuri:

- implicarea activă a comunităților umane în procesul de planificare a activităților ariei naturale protejate, inclusiv în elaborarea planului de management și a regulamentului acesteia;
- organizarea și/sau participarea de evenimente, care să implice participarea comunităților locale (de exemplu, ziua ariei protejate, zilele localității);
- implicarea comunităților locale în managementul ariei naturale protejate (de exemplu, ca membri ai echipei de administrare, în calitate de voluntari în sesizarea eventualelor presiuni);
- reducerea interacțiunilor negative dintre fauna sălbatică și comunitățile umane;
- dezvoltarea de sisteme de tip revenues sharing.

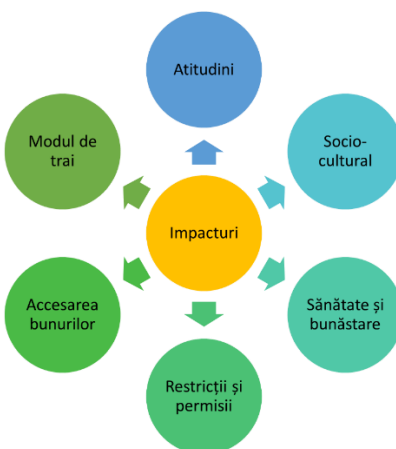

Fig. 14 – Dimensiuni ale impactului managementului ariilor naturale protejate asupra comunităților locale (Pullin et al., 2013)

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

4.5.2. Exemple de bune practici orientate spre îmbunătățirea managementului relației cu comunitățile locale în ariile naturale protejate

Conectarea administrației cu asigurarea mijloacelor de trai pentru comunitățile locale în Parcul Național Kenting (Taiwan)

Parcul Național Kenting este primul parc național înființat în Taiwan, în prezent aceasta fiind una dintre cele mai vizitate arii naturale protejate, primind milioane de turiști care vin să se bucure de zona costieră a parcului, recifele de corali, zonele umede și elementele de biodiversitate. Atractivitatea foarte ridicată a făcut însă ca parcul să fie în prezent amenințat de proiectele de dezvoltare costieră a infrastructurilor turistice. Pentru a proteja resursele naturale valoroase, sprijinind în același timp dezvoltarea comunității locale, Biroul de administrare al Parcului a inițiat un program de ecoturism cu comunitatea Shirding pentru a promova turismul ecologic comunitar. Un partener cheie al proiectului de ecoturism a fost Shirding Cultural Development Association (SCDA), o organizație comunitară, care a organizat activități de ecoturism cu voluntari locali. Comunitatea Shirding este una dintre așezările indigenilor Paiwan, care are o populație permanentă de aproximativ 400 locuitori, grupați în 60 de gospodării. În trecut, existența acestora s-a bazat pe vânătoare, pescuit și agricultură itinerantă. Treptat, comunitatea s-a orientat către vânzarea de suveniruri și catering pentru vizitatori. Acum, aproximativ 70% dintre săteni sunt angajați sezonieri în sectoarele forestier și agricol sau în comerțul cu amănuntul în turism. Unele dintre activitățile tradiționale au creat tensiuni între Parc și comunitățile locale.

Aspectele proiectului care au contribuit la acest succes includ:

- Organizarea comunității locale în jurul dezvoltării ecoturismului de către SCDA;
- Sprijinirea AOKNP de la nivelul managementului pentru a include în mod activ comunitatea locală, ceea ce a contribuit la construirea încrederii reciproce;
- Angajament pe termen lung pentru a stabili consensul local și sprijin pentru dezvoltarea ecoturismului;
- Relaționarea activităților de conservare cu cele de ecoturism, ce au inclus colectarea de date de monitorizare ecologică și acțiuni privind combaterea braconajului; și
- Dezvoltarea competențelor localnicilor, incluzând patrulare, monitorizare, interpretare, organizare, comunicare și marketing.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

În ciuda acestor progrese, proiectul încă se confruntă cu probleme, astfel încât sunt eforturi suplimentare pentru a asigura o dezvoltare durabilă reală.

Lecții de învățat: O atenție deosebită trebuie acordată modului în care schimbarea regimului în unul de arie naturală protejată va aduce favorabilități și restrictivități pentru comunitățile locale în practicarea activităților tradiționale

Organizarea festivalului pinului negru de Banat în Parcul Național Domogled - Valea Cernei (România)

Pinul negru Banat (*Pinus nigra* ssp. *banatica*) este un element endemic ce este prezent în mod natural în habitatele de stâncărie calcaroasă (îndeosebi pe versanții cu pante ridicate și nivel mare de însoțire). În țara noastră populațiile cele mai ridicate se regăsesc în cadrul Parcului Național Domogled - Valea Cernei (de exemplu pe muntele Domogled, Valea Țesnei, Crovul Medvedului și Crovul Mare).

Datorită simbolisticii și spectaculozității sale, Administrația Parcului Național Domogled – Valea Cernei l-a ales drept element central în jurul căruia s-a dezvoltat Festivalul Pinului Negru de Banat (ce are loc anual în cadrul localității Băile Herculane, în anul 2022 având loc ce-a de XVIII-a ediție a festivalului. În unele cazuri organizarea festivalului a fost suprapusă și peste Ziua Parcului Național Domogled-Valea Cernei dar și în corelație cu Ziua Europeană a Parcurilor.

Programul festivalului pinului negru de Banat include o serie întreagă de evenimente culturale, educaționale și de promovare a tradițiilor locale, precum: parada portului popular al comunităților locale, spectacole de obiceiuri tradiționale susținute preponderent de ansambluri culturale locale, diferite forme de expoziții ale elevilor din școlile locale (desen, compuneri, poezii), demonstrații de realizarea a unor produse artizanale sau chiar comercializare unor produse meșteșugărești.

Administrațiile ariilor naturale protejate din România s-au implicat foarte activ în organizarea unor evenimente locale, care au integrat și componente relevante pentru conservarea mediului.

Lecții de învățat: Speciile cu valoare conservativă pot fi folosite ca specii drapel sub care să se adune o gamă largă de activități de păstrare a elementelor socio-culturale tradiționale

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Asigurarea accesului la resurse de apă în Lake Mburo National Park (Uganda)

Lake Mburo National Park este o arie protejată ugandeză de 260 km², al cărui istoric a început ca o rezervație de vânătoare, ulterior regiunea devenind importantă pentru creșterea animalelor (îndeosebi vite), ce pășunau intensiv în interiorul ariei protejate. După declararea statutului de parc național în 1983 o serie de frământări sociale și conflicte armate au afectat direct eforturile de conservare ale speciilor protejate (printre altele zebra, impala, bivolul African).

O problemă importantă în conservarea speciilor protejate, dar care afectează și activitățile tradiționale de creștere a animalelor este succesiunea ecologică a ecosistemelor din arealul parcului, ce au determinat transformarea multor suprafețe de pajiște în păduri și tufărișuri (îndeosebi cu specia invazivă *Acacia hockii* ce a colonizat aceste spații – și a cărei eliminare se încearcă inclusiv prin incendiere). Această împădurire scade suprafața disponibilă pentru ca speciile native să acceseze resurse cheie, forțând apariția unor conflicte de utilizare a resurselor cu crescătorii de animale, mai ales în preajma resurselor de apă din perioada secetoasă.

Fig. 15 – Managementul resurselor cheie și al speciilor invazive în parc

În acest context, una din măsurile de management abordate pentru a reduce potențialul conflictual a fost reprezentată de crearea artificială a unor spații care să asigure accesul animalelor sălbatice la resursa de apă. Aceste *watering holes* sunt structuri create de către om pentru a asigura un disponibil de apă speciilor protejate în locații în care acestea să nu intre în conflict cu crescătorii de animale.

Lecții de învățat: Uneori este nevoie de intervenții concrete și construcții pentru asigurarea resurselor cheie necesare speciilor cu valoare conservativă

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Organizarea de dezbateri cu comunitățile locale din Parcul Natural Porțile de Fier (România)

Comunicarea activă cu aleșii locali și liderii informali este un pas important pentru implicarea acestora în procesul de protecție și conservare a biodiversității și peisajului în Parcul Natural Porțile de Fier. O relație strânsă între administrația ariei protejate și comunitățile locale crește rata de succes a implementării activităților de conservare și scade considerabil șansa apariției conflictelor de mediu.

Realizarea acestor sesiuni de dezbateri pentru comunitățile locale este esențială pentru creșterea nivelului de înțelegere a aleșilor locali și a liderilor informali în ceea ce privește necesitatea conservării biodiversității și protecției peisajului, dar și metodele prin care se pot realiza aceste obiective.

În cadrul proiectului *Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier*, cod SMIS 117515, contract de finanțare POIM nr. 249 /14.05.2019 s-au realizat 14 astfel de sesiuni de dezbateri pentru comunitățile locale, în localități din ambele județe circumscrise parcului (Mehedinți și Caraș-Severin), dar și din localitățile din proximitate, în locații precum Berzasca (CS), Moldova Nouă (CS), Socol (CS), Coronini (CS), Reșița (CS), Ilovița (MH), Eșelnița (MH), Șvinița (MH), Dubova (MH) sau Drobeta Turnu Severin (MH). Datorită contextului pandemic în care s-au desfășurat o serie dintre aceste dezbateri, acestea au avut loc în spații cu acces public (primării, cămine culturale, săli de sport etc).

Sesiunile au urmărit să descopere avantajele și oportunitățile pe care le oferă o arie protejată, statutul de parc natural. De asemenea, au fost realizate și sesiuni de Q&A (întrebări și răspunsuri cu participarea reprezentanților partenerului – Universitatea din București) în care publicului i s-a dat posibilitatea de a pune întrebări pertinente cu privire la acțiunile sau activitățile pe care le pot desfășura în cadrul PNPF.

O relație strânsă între administrația ariei protejate și comunitățile locale crește rata de succes a implementării activităților de conservare și scade considerabil șansa apariției conflictelor de mediu. Prin aceste sesiuni de informare și dezbateri a crescut nivelul de înțelegere a aleșilor locali și a liderilor informali în ceea ce privește necesitatea conservării biodiversității și protecției peisajului, dar și metodele prin care se pot realiza aceste obiective.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Fig. 16 – Organizarea de dezbateri publice în localitățile din Parcul Natural Porțile de Fier

Înainte de a se impune niște măsuri restrictive în ariile protejate este imperativ să se realizeze astfel de dezbateri în rândul comunităților locale, pentru a-i face conștienți de valoarea elementelor ce se doresc a fi protejate, motivul pentru care aceste acțiuni sunt necesare, beneficiile pe care le aduce natura și metodele prin care se poate contribui la îndeplinirea obiectivelor de conservare.

Lecții de învățat: Comunicarea activă cu aleșii locali și liderii informali este un pas important pentru implicarea acestora în procesul de conservare specific ariilor protejate.

4.6. Bune practici pentru îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat de ariile naturale protejate.

Bunele practici pentru îmbunătățirea nivelului de educare al publicului sunt orientate prioritar spre modalitățile prin care se poate asigura o creștere a nivelului de informare, conștientizare, participare și implicare efectivă a publicului interesat în managementul ariei naturale protejate.

4.6.1. Categoriile de bune practici orientate spre îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat de ariile naturale protejate

În categoria bunelor practici orientate spre îmbunătățirea nivelului de educare a publicului interesat de ariile naturale protejate au fost luate în considerare următoarele categorii de măsuri:

Măsuri active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- dezvoltarea de activități destinate diferitelor categorii de public (de exemplu, activități desfășurate în școli);
- utilizarea de tehnici clasice pentru transmiterea informațiilor relevante legate de ariile naturale protejate (cursuri, lecții tematice, filme, pliante, postere);
- utilizarea de tehnici moderne pentru transmiterea informațiilor relevante legate de ariile naturale protejate (pagini de internet, social-media, vlogging);
- avertizarea comportamentelor nepotrivite din ariile naturale protejate (de exemplu, prin semnalizare adecvată, prin rangeri ori prin alte mijloace);
- promovarea de știri pozitive legate de importanța ariilor naturale protejate, biodiversității și geodiversității.

Fig. 17 – Niveluri de implicare ale publicului în administrarea ariilor naturale protejate

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

4.6.2. Exemple de bune practici orientate spre îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat de ariile naturale protejate

Tabere de formare a elevilor în cadrul Parcului Natural Porțile de Fier (România)

Taberele au oferit continuitate activităților educaționale, reprezentând mostre de activități educaționale realizate în parc, stimulând elevii să fie activi în, și pentru parc. Elevii și cadrele didactice selectate din județul Caraș-Severin au fost duși în tabără în localitatea Orșova (județul Mehedinți) iar cei din județul Mehedinți vor fi duși în tabără în localitatea Coronini (județul Caraș Severin), astfel aceștia au putut explora și învăța lucruri noi despre Parcul Natural Porțile de Fier în arealele care nu le sunt familiare sau la care nu au acces zilnic.

Fig. 18 – Activități din taberele de formare ale elevilor din Parcul Natural Porțile de Fier

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Obiectivele educaționale au vizat formarea de competențe (cunoștințe, abilități, atitudini) favorabile mediului și biodiversității locale, conservării și valorificării potențialului acestora în mod sustenabil duc la: 1) crearea unui nou val de cetățeni informați și motivați în comunitate („eco-conștienți”), 2) dezvoltă tineri „ambasadori” în cadrul comunității, 3) contribuie la obiectivele proiectului prin intervenții concrete la scară mică (mici proiecte realizate de elevi), 4) contribuie la sentimentul de mândrie locală și, indirect, la dorința de a rămâne în zonă.

Selectarea participanților la taberele de formare s-a făcut la propunerea cadrelor didactice partenere selectate în cadrul activităților anterioare și în funcție de câștigătorii concursului organizat pentru activitățile educative (laureații concursurilor desfășurate la subactivitățile anterioare vor avea garantată participarea în cadrul taberelor de formare). Completarea listei cu participanți s-a realizat conform listei trimise de fiecare școală din arealul de implementare a proiectului. Participarea elevilor la taberele de formare s-a realizat în urma obținerii unui acord scris și semnat al părinților acestora.

S-au desfășurat activități în aer liber, de învățare și identificare a elemente de floră și faună sălbatică (cu accent deosebit pe elementele cu valoare conservativă din arealul local al Parcului Natural Porțile de Fier), de supraviețuire în condiții de sălbăcie, dar și activități de dezvoltare personală (precum comunicarea cu alte persoane, creșterea încredere în sine). La tabere au participat și trei facilitatori externi ce au contribuit la animarea taberelor prin activități specifice, dar și doi reprezentanți ai partenerului (Universitatea din București) care au asigurat o expertiză educațională și științifică de nivel superior. La finalul taberei, elevii au primit un pachet de materiale educaționale (monografia Parcului Natural Porțile de Fier, poster cu lanțul trofic) și de informare (pliante, agende etc.).

Importantă a fost și implicarea profesorilor coordonatori ca formatori și conectori ai grupurilor de elevi. Formarea profesorilor și implicarea acestora în activități contribuie și la sustenabilitatea proiectului, prin faptul că aceste persoane-resursă rămân în școală pe termen lung și au potențialul de a replica modelul educațional cu noile generații de elevi și după încheierea proiectului. Profesorii pot juca rolul de diseminatori ai informațiilor despre aria protejată, iar elevii pot avea un impact pe termen lung în conservarea și dezvoltarea comunităților prin activități care pun în valoare patrimoniul natural (ex: activități de voluntariat pentru Parcul Natural Porțile de Fier, activități de promovare a zonei, de atragere de turiști).

Lecții de învățat: Activitățile de educație ecologică în context informal (în afara școlii) ajută foarte mult la formarea unei atitudini favorabile a comunităților locale față de valorile ariei protejate.

Măsuri active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Implicarea localnicilor în activitățile de ecoturism și promovare a culturii tradiționale - Damara Living Museum (Namibia)

Muzeul Viu este unul din primele proiecte tradiționale pentru cultura Damara din Namibia. El oferă posibilitatea de a experimenta cultura tradițională Damara în forma sa inițială, care nu se mai regăsește nici măcar la nivelul Namibiei. Astfel, vizitatorii au oportunitatea unică de a fi introduși în mod direct în diferite forme de reprezentare ale culturii tradiționale. Muzeul contribuie astfel nu doar la conservarea culturii dar și asigură un venit semnificativ și regulat comunității locale Damara ce au construit și lucrează la nivelul muzeului. Cultura tradițională Damara era una de vânători și culegători, dar și de păstori (vite, oi și capre), situată în proximitatea renumitului sit Twyfelfontein (cu gravură în stâncă).

Fig. 19 – Satul și obiceiurile tradiționale devenite obiective turistice

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Muzeul în forma actuală include un sat tradițional Damara cu diferite colibe, câteva animale, și activități culturale (cântece, dansuri, jocuri, artizanat, fierărie) și un număr de 28 de persoane locale angajate pentru a desfășura aceste activități. Majoritatea programelor se desfășoară în limba engleză iar taxele de intrare zilnice includ accesul la toate activitățile acestuia.

Există două tipuri de programe principale, unul concentrat pe viața tradițională într-un sat Damara (ce include modul tradițional de confecționare a armelor și uneltelor în fierărie, producerea de haine și bijuterii tradiționale, precum și activitățile recreative), iar cel de al doilea dedicat *bushwalk* (plimbare în sălbăcie, ce demonstrează modul în care femeile colectau plante pentru hrană, parfumuri sau medicină, iar bărbații se implicau în activități de vânătoare).

Lecții de învățat: Oferirea de locuri de muncă comunităților locale în activități ce păstrează profilul cultural și socio-economic tradițional reprezintă un instrument util

Tabără Junior Ranger din Parcul Natural Lunca Mureșului (România)

Generațiile tinere reprezintă unul din grupurile țintă cele mai accesibile în activitățile de îmbunătățire a nivelului de educare al publicului în cazul ariilor naturale protejate, atât datorită disponibilității lor ridicate de asimilare de informații și competențe, cât și a existenței unor mecanisme formale (prin școli) sau informale prin care aceștia pot fi implicați în diferite activități.

La nivelul Parcului Natural Lunca Mureșului din România s-a desfășurat activitatea *Tabara Junior Ranger*, eveniment ce a urmărit să combine pentru copii cu vârste cuprinse între 8 și 14 ani elemente legate de conservarea mediului prin intermediul ariilor naturale protejate, cu cele de explorare ale orizonturilor locale, de supraviețuire în medii ostile sau vrem rea, sau dobândirea de deprinderi pentru un stil de viață sănătos.

Lecții de învățat: Implicarea copiilor se poate face mult mai ușor și cu efecte pe durată mult mai mare de timp.

Schimburi de experiență în pregătirea specialiștilor în managementul ariilor naturale protejate – Austria – Sri Lanka

Universitatea din Salzburg (Austria) și Universitatea Peradeniya (Sri Lanka) din Sri Lanka, cu sprijinul Society for Urban Ecology (organizație internațională profesională din domeniul

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

ecologiei urbane) au organizat în 2017 un schimb de experiență centrat pe managementul ariilor protejate de diferite categorii din Sri Lanka. La activitate au participat profesori și studenți de la cele două universități partenere, dar și cercetători cu experiență din cadrul organizației SURE.

Programul s-a concentrat îndeosebi pe înțelegerea provocărilor sistemului de management al ariilor protejate din Sri Lanka, efectuarea de cercetări socio-ecologice în teren, dar și schimburi de bune practici privind diferitele activități de management ce vizau elemente naturale sau culturale cu valoare conservativă sau răspunsul la activitățile și presiunile antropice din regiune. Evenimentul s-a centrat pe zonele protejate din proximitatea Sitului Patrimoniului Mondial UNESCO Galle din Sri Lanka, ce păstrează un amestec interesant de elemente de proveniență portugheză, olandeză și britanică.

Fig. 20 – Activități comune și schimburi de experiență în ariile protejate din Sri Lanka

De asemenea, activitatea presupune și organizarea unei mese rotunde de dezbatere pornind de la prelegerea susținută de președintele SURE, prof. Jurgen Breuste, cu titlul *Importanța și provocările ariilor protejate urbane între perspectivă globală și interpretări locale*, la care un rol activ l-au avut postdoctoranzii Institutului de Științe sociale ce urmează cursurile de ecologia peisajului.

Lecții de învățat: Contactul cu specialiști din alte sisteme socio-culturale de management al ariilor naturale protejate se poate dovedi util pentru lărgirea orizonturilor și identificarea celor mai bune practici adaptabile la nivel local.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Utilizarea social media în ariile protejate administrate de National Park Service (SUA)

Serviciul Parcurilor Naționale din Statele Unite ale Americii a implementat o strategie integrată de utilizare a instrumentelor social media pentru a ajunge cu informațiile la utilizatori noi, și a îmbunătăți nivelul de înțelegere al structurii sistemului de arii protejate și modului în care funcționează sistemul de parcuri naționale. În acest mod, social media este folosită pentru oferirea de informații corecte și actuale, dar care în același timp să aibă și un nivel de atractivitate ridicat pentru publicul larg.

Principalele canale de comunicare folosite sunt: Facebook (pentru comunicate de presă, diseminarea de materiale foto și video, organizarea de evenimente sau transmisiuni live din puncte cheie ale unor elemente cu valoare conservativă deosebită sau spectaculoase – de ex. cuiburi de vulturi), Instagram (pentru conținut foto – video din cadrul celor peste 400 de arii naturale protejate din cadrul programului), Twitter (pentru update-uri rapide și comunicate de presă), Flickr (pentru partajarea unor imagini la calitate superioară către domeniul public), LinkedIn (pentru oportunitățile de angajare sau internship în cadrul instituției, pentru dezvoltarea de colaborări cu Serviciul Parcurilor Naționale) sau YouTube (pentru conținut video și documentare).

Lecții de învățat: În epoca generațiilor digitale managementul ariilor naturale protejate trebuie să diversifice canalele de comunicare cu publicul, iar această comunicare să fie bidirecțională.

4.7. Bune practici legate de administrarea ariilor naturale protejate (inclusiv colaborarea cu alte instituții)

Bunele practici legate de administrarea ariilor naturale protejate sunt orientate prioritar spre modalitățile prin care se poate asigura o creștere a eficienței procesului de administrare, în condițiile în care resursele existente sunt de obicei foarte limitate.

4.7.1. Categoriile de bune practici orientate spre eficientizarea administrării ariilor naturale protejate

În categoria bunelor practici orientate spre eficientizarea administrării ariilor naturale protejate au fost luate în considerare următoarele categorii de măsuri:

Măsuri active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

- îmbunătățirea capacității administrației de a asigura managementul eficient al ariei naturale protejate;
- atragerea de resurse financiare suplimentare pentru implementarea activităților prevăzute în planul de management;
- atragerea de resurse umane suplimentare prin oferirea de programe de voluntariat activ;
- colaborarea eficientă cu structurile consultative ori cu experți din diferite domenii de activitate relevante pentru administrarea ariei naturale protejate;
- colaborarea eficientă cu instituții publice și private relevante pentru administrarea ariei naturale protejate;
- formarea adecvată a personalului implicat în administrarea ariei naturale protejate.

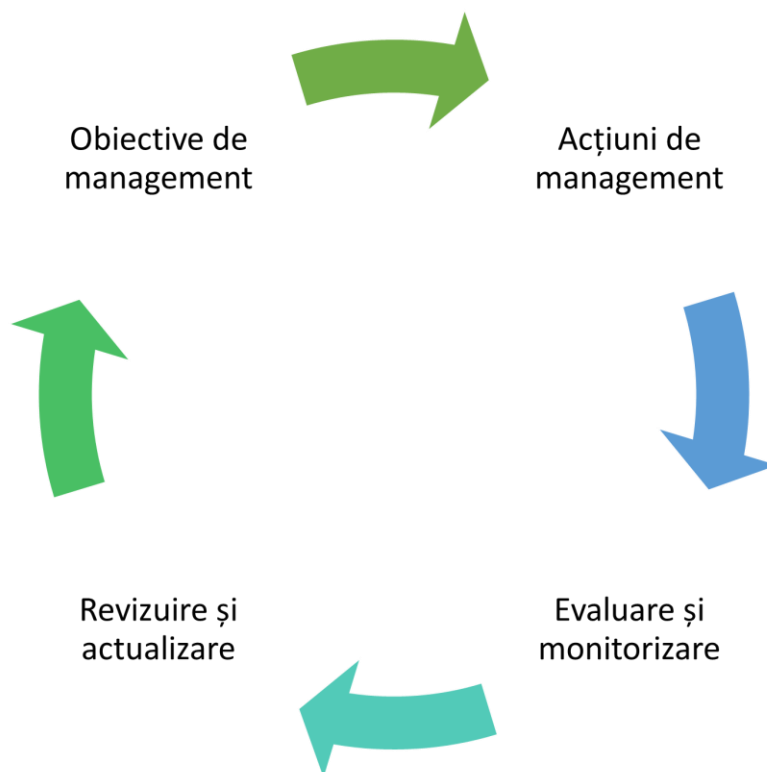

Fig. 21 – Model conceptul etapizat al eficientizării administrării ariilor naturale protejate

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

4.7.2. Exemple de bune practici orientate spre eficientizarea administrării ariilor naturale protejate

Atragerea de resurse financiare pentru conservare prin sistemul de permise pentru vizionarea gorilei de munte în Mgahinga Gorilla National Park (Uganda)

Mgahinga National Park este unul dintre parcurile naționale cele mai mici din Uganda (doar aproximativ 33 km²), dar în același timp reușește să atragă resurse financiare din surse proprii. Situat în sud-estul Ugandei, în munții Virunga, el susține pe lângă habitatele diverselor păduri, și o biodiversitate bogată. Elementele de interes (și care dau și numele parcului) sunt reprezentate de prezența primatelor la nivelul ariei protejate (îndeosebi maimuța aurie și gorila de munte).

Gorila de munte din parc cuprinde un număr de aproximativ 30 de exemplare la nivelul ariei protejate, în două grupuri distincte (dintre care unul care este habitat – obișnuit cu prezența umană). Această populație a gorilei de munte este un element generator de venit la nivelul ariei protejate, prin punerea în comercializare a unui sistem de permise pentru vizionarea gorilei de munte în habitatul ei natural.

Fig. 22 – Activități organizate de administratori pentru vizionarea gorilei de munte

Chiar dacă datorită locației geografice oarecum izolate, și suprafeței mici a parcului, numărul de vizitatori din Mgahinga Gorilla National Park nu este foarte ridicat, un astfel de permis pentru vizionarea gorilei de munte costă aproximativ 700 dolari americani pentru străini non-rezidenți în

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Uganda. Mai mult, dacă se dorește interacțiunea cu gorilele habituate prețul crește la 1500 dolari americani, dar turistul se poate apropia la doar câțiva metri de ele.

Capacitatea totală a sistemului de arii protejate din Uganda este să vândă 160 de permise zilnice pentru vizionarea gorilei de munte, iar cuantumul taxelor și posibilitățile de plată sunt disponibile transparent pe website-ul majorității ariilor protejate care dispun de această facilitate. Datele înregistrate până în prezent au identificat că ponderea cea mai ridicată în cadrul turiștilor ce accesează aceste permise revine celor cu proveniență de pe alte continente (îndeosebi Europa, dar și America sau Asia).

Lecții de învățat: Este important ca administrațiile ariilor protejate să fie proactive în identificarea oportunităților suplimentare de atragere de fonduri, dar la un nivel de transparentizare superior al tipurilor de activități și elementelor financiare asociate.

Organizarea de caravane de informare a localnicilor și vizitatorilor din Natural Porțile de Fier (România)

În cadrul proiectului Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier, cod SMIS 117515, contract de finanțare POIM nr. 249 /14.05.2019 s-au realizat 3 astfel de caravane în următoarele perioade: Caravana 1 - 25-31 martie 2021; Caravana 2 - 14-20 martie 2022; Caravana 3 - 24 -29 iulie 2022.

Caravana a constat în parcurgerea principalelor drumuri din parc și abordarea localnicilor/vizitatorilor din parc. Acestora li s-au înmănat materiale elaborate în cadrul proiectului, precum:

- Întrebări și răspunsuri privind protejarea biodiversității și peisajului în Parcul Natural Porțile de Fier;
- Întrebări și răspunsuri privind protejarea biodiversității și peisajului în Parcul Natural Porțile de Fier – ghid pentru vizitator).

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

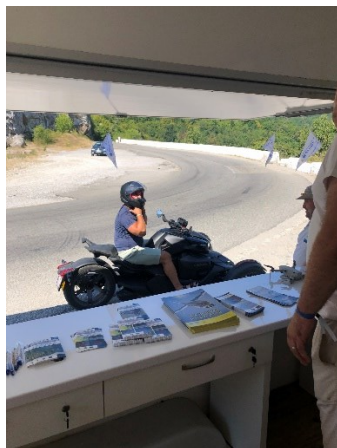

Fig. 22 – Activități de informare a localnicilor și turiștilor prin intermediul caravanei

De asemenea au avut loc discuții legate de măsurile de conservare specifice zonei, cum pot contribui și cu cine se pot consulta pentru a nu se ajunge la stări conflictuale între administrație și cetățeni. Pe lângă diseminarea materialelor informative, membrii caravanei au discutat cu populația pentru a le asculta părerile, nemulțumirile și sugestiile legate de modul de administrare al ariei protejate. Caravana a fost semnalizată și prin semnale acustice pentru a spori gradul de interes al populației.

Această activitate este necesară pentru obținerea unei atitudini pozitive a comunităților locale asupra Parcului Natural Porțile de Fier, atașamentul față de loc și elementele naturale fiind foarte important atunci când se dorește protejarea naturii. Susținerea oferită de către comunitățile locale și vizitatori în procesul de protecție și conservare a parcului natural este un avantaj considerabil fără de care nu se poate realiza o conservare durabilă.

Lecții de învățat: Prin informare și comunicare de tip door-to-door, se realizează o conștientizare cordială ce duce la valorizarea ariei protejate în rândul localnicilor.

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

5. Concluzii

Elaborarea *Raportului de bune practici în managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor* s-a realizat în cadrul proiectului *Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier*, cod SMIS 117515, contract de finanțare POIM nr. 249 /14.05.2019, cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020.

Raportul de bune practici în managementul ariilor protejate, conservarea biodiversității și punerea în valoare a naturii, culturii și oamenilor își propune să creeze un cadru de orientare a deciziilor, care să contribuie la îmbunătățirea managementului ariilor naturale protejate în concordanță cu obiectivele de conservare a biodiversității și cu cele de asigurare a bunăstării echilibrate a comunităților locale.

În plus, *Raportul* prezintă exemple de bune practici relevante pentru administrațiile ariilor naturale protejate, pentru instituțiile publice care interacționează cu ariile naturale protejate, dar și pentru persoane fizice și juridice interesate cu privire la condițiile în care se pot desfășura activități în arii naturale protejate.

Raportul furnizează un cadru teoretic și practic pentru orientarea deciziilor legate de (i) menținerea/îmbunătățirea nivelului de conservare și protecție a mediului; (ii) punerea în valoare a resurselor naturale; (iii) punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere; (iv) managementul presiunilor și amenințărilor asupra geodiversității și biodiversității; (v) managementul relației cu comunitățile locale; (vi) îmbunătățirea nivelului de educare al publicului interesat; (vii) administrarea ariilor naturale protejate (inclusiv colaborarea cu alte instituții).

Sperăm ca modul de abordare și/sau exemplele prezentate să prezinte relevanță pentru activitatea administratorilor de arii naturale protejate și să ajute la luarea unor decizii care să contribuie la atingerea obiectivelor de management ale ariilor naturale protejate.

Măsuri active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

	Relevanță ridicată pentru				Potențial de transferare	Nivel de sustenabilitate al măsurilor
	Planificare	Reglementare	Implementare	Monitorizare		
Îmbunătățirea modului de planificare a activităților de conservare						
trasarea corectă a limitelor ariilor naturale protejate	x				^	***
zonarea adecvată a ariilor naturale protejate	x	x	x		^^	***
trasarea de coridoare ecologice	x		x		^^	*
delimitarea de zone de protecție		x	x		^^	**
dezvoltarea de activități de monitorizare sistematică				x	^^^	**
controlul populațiilor unor specii			x	x	^	**
reintroducerea de specii extinse			x	x	^^	*
promovarea de activități de repopulare			x		^	*
realizarea de activități de reconstrucție ecologică		x	x		^^	**
Punerea în valoare a resurselor naturale						
promovarea practicilor tradiționale		x	x		^^^	***
promovarea practicilor ecologice		x	x		^^^	**
evaluarea capacității de suport a ecosistemelor naturale				x	^^	**
relaționare utilizare durabilă - valorificare		x	x	x	^^	**
mecanisme de susținere a activităților socio-economice		x	x		^	*

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

	Relevanță ridicată pentru				Potențial de transferare	Nivel de sustenabilitate al măsurilor
	Planificare	Reglementare	Implementare	Monitorizare		
Punerea în valoare a naturii și culturii prin turism și recreere						
organizarea turismului cu integrarea conservării	x				^^	**
diversificarea activităților turistice și de recreere		x	x		^^	**
dezvoltarea infrastructurii de vizitare			x	x	^	**
adaptarea modalităților de acces			x	x	^	**
relaționarea activităților turistice cu cele tradiționale		x	x		^^	*
dezvoltarea serviciilor suport pentru activitățile turistice			x		^^^	**
Managementul presiunilor și amenințărilor						
reglementare a modului de utilizare a ecosistemelor		x			^^	*
investiții în activitățile și infrastructurile existente			x		^	**
îndepărtare presiunilor și amenințărilor	x		x	x	^	*
descurajarea accesului animalelor sălbatice		x	x		^^	**
monitorizarea adecvată a presiunilor și amenințărilor				x	^^	***
Relația cu comunitățile locale						
implicarea activă a comunităților umane în planificare	x		x		^^	***
organizarea și/sau participarea de evenimente		x	x		^	*

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

	Relevanță ridicată pentru				Potențial de transferare	Nivel de sustenabilitate al măsurilor
	Planificare	Reglementare	Implementare	Monitorizare		
implicarea comunităților locale în management	x	x			^^	***
sisteme de partajare a veniturilor			x	x	^^	**
Nivelul de educare al publicului						
activități destinate diferitelor categorii de public		x	x		^^	**
tehnici clasice pentru transmiterea informațiilor			x		^^	*
tehnici moderne pentru transmiterea informațiilor			x		^^^	**
avertizarea comportamentelor nepotrivite		x			^^	**
promovarea de știri pozitive legate de importanța			x		^	*
Eficientizarea administrării ariilor protejate						
îmbunătățirea capacității administrației	x	x	x	x	^^^	***
atragera de resurse financiare suplimentare			x		^^	**
atragera de resurse umane suplimentare			x		^^	**
colaborarea eficientă cu structurile consultative / experți		x			^^	**
colaborarea eficientă cu instituții publice și private		x			^^	*
formarea adecvată a personalului de administrare	x	x	x		^	**

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

6. Bibliografie selectivă

Borrini-Feyerabend, G., N. Dudley, T. Jaeger, B. Lassen, N. Pathak Broome, A. Phillips and T. Sandwith (2013). Governance of Protected Areas: From understanding to action. Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 20, Gland, Switzerland: IUCN

Cogălniceanu, D. (2007). Ecologie și Protecția Mediului, Ministerul Educației și Cercetării, București

Crofts, R., Gordon, J. E., Brilha, J., Gray, M., Gunn, J., Larwood, J., Santucci, V., Tormey, D., Worboys, G. L., & Groves, C. (2020). Guidelines for geoconservation in protected and conserved areas. In IUCN (Ed.), Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 31. Gland, Switzerland

Dudley, N. (Editor) (2008). Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland: IUCN.

Guvernul României (2005), Ordonanța de urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului.

Guvernul României (2007), Ordonanța de Urgență nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice cu modificările și completările ulterioare.

Hummel, C., Poursanidis, D., Orenstein, D., Elliott, M., Adamescu, M. C., Cazacu, C., Ziv, G., Chrysoulakis, N., van der Meer, J., & Hummel, H. (2019). Protected Area management: Fusion and confusion with the ecosystem services approach. Science for Total Environment, 651(Pt 2), 2432-2443.

Ioja C.I., Pătroescu M., Rozyłowicz L., Popescu V.D., Vergheleț M., Zotta M.I., Felciuc M. (2010), The efficacy of Romania's protected areas network in conserving biodiversity. Biological Conservation 143: 2468-2476.

Ioja I.C., Rozyłowicz L., Pătroescu M., Niță M.R., Onose D.A. (2011) Agriculture and conservation in the Natura 2000 network – a sustainable development approach of the European Union. In: Andreopoulou Z., B Manos B., Polman N., Viaggi D. (eds.), Agricultural and environmental informatics, governance and management: Emerging research applications, IGI Global, 52-60

Măsurile active de protecție și conservare a biodiversității și peisajului din arealul Parcului Natural Porțile de Fier

Proiect cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Manolache S., Ciocanea C.M., Rozyłowicz L., Nita A. (2017), Natura 2000 in Romania – A Decade of Governance Challenges. *European Journal of Geography* 8(2): 24-34.

MEA (2005). *Ecosystems and Human Well-Being: Scenarios*. Washington D.C.: Island Press.

Nita A., Hartel T., Manolache S., Ciocanea C.M., Miu I.V., Rozyłowicz L. (2019) Who is researching biodiversity hotspots in Eastern Europe? A case study on the grasslands in Romania. *PLoS ONE* 14(5): e0217638.

Popescu D.V., Rozyłowicz L., Niculae M.I., Cucu L.A., Hartel T. (2014), Species, Habitats, Society: An evaluation of research supporting EU's Natura 2000 network, *PLoS ONE* 9(11):e113648

Primack R, Pătroescu M, Rozyłowicz L, Ioja CI (2008), *Fundamentele conservării diversității biologice*. București: Ed. AGIR.

Pullin, A. S., Bangpan, M., Dalrymple, S., Dickson, K., Haddaway, N. R., Healey, J. R., Hauari, H., Hockley, N., Jones, J. P. G., Knight, T., Vigurs, C., & Oliver, S. (2013). Human well-being impacts of terrestrial protected areas. *Environmental Evidence*, 2(1), 19.

Rodrigues, A. S. L., & Cazalis, V. (2020). The multifaceted challenge of evaluating protected area effectiveness. *Nat Commun*, 11(1), 5147.

Spanou, E., Kenter, J. O., & Graziano, M. (2020). The Effects of Aquaculture and Marine Conservation on Cultural Ecosystem Services: An Integrated Hedonic – Eudaemonic Approach. *Ecological Economics*, 176, 106757.

Stanciu E., Ioja I.C., Tintarean M., Pop M.P. (2023), Romania, in *Nature Conservation in Europe: Approaches and Lessons*, ed. G. Tucker. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Stolton, S., P. Shadie and N. Dudley (2013). *IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types*, Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 21, Gland, Switzerland: IUCN.

Synge, Hugh (2004), *European Models of Good Practice in Protected Areas*, Gland, Switzerland: IUCN.